

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

ERFREGELING VAN DE KLEINE NALATENSCHAPPEN (Wet van 16 mei 1900)

Wijziging door de wet van 20 december 1961 (Staatsblad 9 jan. 1962)

De jongste wetgeving, van kracht sedert 19.1.1962, heeft geen wijziging willen brengen aan de algemene economie van de erfregeling der « Kleine Nalatenschappen », zoals we die in de praktijk kennen en zoals ze werd aangenomen of uitgewerkt door de rechtsleer en de rechtspraak sedert en op grond van de wet van 16.5.1900. Tijdens de voorbereidende werkzaamheden in het Parlement werd daar herhaaldelijk het accent op gelegd.

De bedoeling van de wetgever van vandaag is enkel en alleen een aanpassing aan de noodwendigheden van onze tijd, een legifereren over pogingen sedert enkele jaren gedaan in de wetgevende organen van ons land, om de bestaande wetgeving aan te vullen of te wijzigen terzake van bepaalde punten en wel :

1) de uitbreiding van het toepassingsveld van deze wet (aanpassing van het K.I.; uitbreiding van het voorwerp van de goederen over te nemen volgens artikel 4) ;

2) de herziening van de orde der gerechtigden, die zich op de wet, speciaal wat betreft het recht van overname (artikel 4), mogen beroepen;

3) het voorkomen van misbruiken in die overname ; en 4) de herziening van het bestaande principe van de onberoepbaarheid der gerechtelijke beslissingen terzake (het vroeger artikel 5).

* * *

Het heeft jaren geduurd vooraleer de wetgever een eindpunt heeft kunnen zetten achter de herhaalde pogingen om een aanpassing aan de bestaande wettelijke regeling te doen.

Naarmate van de behandelingen van de ingediende wetsvoorstellen (of wetsontwerpen) kwamen er nieuwe objectieven bij (Beroep en verzet van artikel 5 ; aanpassing van K.I.; voorkomen van misbruiken in hoofde van de overnemer die met winst vervreemdt enz.)

De herwerking van de belangrijke wetgeving in kwestie — belangrijk voor de middelmatige en kleine notariskantoren — werd van nabij gevolgd door het Studiecomité van de Federatie der Notarissen in België. De rapporten zijn vooral van de hand van Professor Rens. (Dossier 998 van het Studiecomité ;

zie Trav. du Com. d'Et. 1954, 1955, 1958, 1959 en 1960).

Vooraleer over te gaan tot het onderzoek van de 4 aanpassingen hierboven opgesomd, dient aangemerkt :

1. De wil van de wetgever — wij herhalen het — is uitdrukkelijk zich te houden aan de huidige rechtskundige beleving van de wet van 1900. Zoals reeds gezegd, wordt vaak in de voorbereidende werkzaamheden daarnaar verwezen ; er wordt geen stelling genomen in bepaalde twistpunten, die tot hertoe gesteld werden.

2. Die wet heeft geen terugwerkende kracht.

De wetgever heeft het niet anders gezegd. Artikel 2 van het B.W.B. voorziet het principe dat de wet geen terugwerkende kracht heeft. Ernst in zijn werk « Régime Successoral des Petits Héritages » heeft daar onmiddellijk op gewezen (zie nr 15 van zijn werk). Dit werd trouwens aangenomen door ons Hof van Cassatie voor de aanpassingen aan de wet, die ons bezig houdt, aanpassingen die vroeger reeds gebeurden. (Herziening in 1935 van het K.I.) Zie Cass. 16.12.1937, Revue Pratique, Notariat belge 1938, p. 85 met nota van Professor Bagniet, Recueil Général de l'Enregistrement et du Notariat, nr. 17.862, studies van M. Donnay in de Recueil Général nr. 18.852 onder nr. 6 en nr. 19.679).

Het is logisch. In de Revue Pratique van 1938, zo-even aangehaald, schrijft Professor Bagniet :

« La loi du 23.4.1935 qui modifie l'article 1 de la loi du 16 mai 1900 sur le régime successoral des petits héritages ne se borne pas à introduire une nouvelle règle de procédure relativement à la liquidation des petites successions ; elle touche aux droits mêmes conférés aux héritiers par le Code Civil et les leur enlève lorsque le revenu cadastral ne dépasse pas 4.200 Frs ; il s'en suit qu'elle ne rétroagit pas ».

Wat voor gevolg heeft dat alle aanpassingen, die we zullen onderzoeken, enkel van toepassing blijken te zijn op de erfenissen *opengevallen na 19-1-1962*. Men kan zeggen dat het niet logisch blijkt ; dat de wetgever van nu af reeds de misbruiken in de overnamen heeft willen te keer gaan, doch hij had het moeten zeggen, meer bepaald dat de nieuwe wets-

regel ook van toepassing was op de aanhangig zijnde erfregeling van een « kleine nalatenschap ».

Een studie over de nieuwe wet in de *Recueil Général* van februari 1962 (nummer 20.449 p. 56), drukt zich dan ook als volgt uit :

« Une dernière question vient à l'esprit : comment délimiter dans le temps l'application des dispositions nouvelles incluses dans les articles 5 à 9 ? La loi est muette à cet égard ; elle ne prévoit pas un effet rétroactif. Le droit à la reprise naissant et se fixant au décès, ce serait donner à la loi nouvelle un effet rétroactif que de considérer qu'elle modifie les conditions de reprise pour les successions ouvertes avant son entrée en vigueur. Dès lors, les articles 5 à 9 ne sont applicables que pour les décès survenus depuis le 19 janvier 1962 ».

I. Uitbreiding van het toepassingsveld.

A. Het kadastraal inkomen voorzien in artikel 1 van de wet wordt gebracht van 4.200 F. op 6.000 F. Aldus zijn de artikelen 2 (uitbreiding van het vruchtgebruik van de overlevende echtgenoot), 3 (verplichtende onverdeeldheid van de goederen bezwaard met vruchtgebruik van de overlevende echtgenoot voor een termijn die de meerderjarigheid van de jongste erfgenaam kan bereiken) en 4 (recht van overname) toepasselijk op de onverdeelde nalatenschappen waarvan de onroerende goederen niet boven de 6.000 F. gekadastreerd zijn.

We staan echter op de vooravond van de kadastrale perekwatie ! De Minister, die daarover werd geïnterpelleerd, antwoordde, dat de heraanpassing alsdan zal moeten geschieden. Bovendien heeft het huidige wetsontwerp op de fiskale hervorming, aangaande de samengeschatte wetten op de inkomstenbelastingen betreffende de inkomsten van onroerende goederen, voorzien dat de Koning de macht heeft tot de vervanging van de bedragen van het K.I. op het ogenblik voorzien in al de wetten voor toepassing van dewelke het K.I. wordt in acht genomen.

Die verhoging van het K.I. was geboden. Vooral ter zake van de landbouwexploitaties, wanneer men in de geest van de wet aanneemt dat de nagelaten boedels — dikwijls vrucht van de arbeid van een generatie — dienen beschermd te worden tegen een openbare veiling, nu vooral dat het minimum van de oppervlakte van een gewoon landbouwbedrijf voor de rendabiliteit hoe langer hoe hoger ligt. Het K.I. voor een Polderse hoeve van 10 Ha. (minimum van de rendabiliteit ?) ligt zeker tussen de 5.000 en 6.000 F.

Doch er is meer.

In het licht van de wetgeving op de Ruilverkavelingen dient de nieuwe verbodskring door sterfgeval van de gegroepeerde erven vermeden. Beter is het toepassingsveld van de wet op de overname van de kleine Nalatenschappen te verruimen dan te moeten zijn toevlucht nemen tot andere wettelijke tussenkomsten die de verhandelbaarheid van de goederen van dergelijke indivisijs blokkeren.

B. Het voorwerp van de overname op grond van art. 4 van de wet van 1900 wordt uitgebreid en wel tot de *handels-, ambachts- en nijverheidsbedrijven*.

Het is bekend dat er uit de tot 19.1.1962 vigerende wetgeving als het ware 2 soorten van overnamen, waarvan hierna sprake, werden afgeleid, hoewel dit niet klaar en duidelijk afgelijnd was in de wet ; de rechtsleer en de rechtspraak op grond van de voor-

bereidende werken van de wet van 1900 en de interpretaties daaraan gegeven, hadden die aangenomen.

Het ligt niet in de bedoeling hier de kritiek daarvan te maken. Dit valt buiten het bestek van deze studie. Zeker is nu dat de wetgever van vandaag, in zijn voorbereidende werkzaamheden, refereert naar dit onderscheid en de nieuwe wetgeving dus daarnaar moet verklaard worden.

We hebben inderdaad vooreerst het regime van overname van de landelijke en stadswoning, waar van het doel het behoud van het familiegoed op het oog heeft, een sociaal doel dus.

Terwijl het andere regime beoogt het in stand houden van de geheelheid van de landbouwexploitatie met een uitgesproken economisch doel dus. Wat nagestreefd wordt is het behoud van de kleine landbouwuitbatingen in hun geheel.

Het geval is dat de criteria voor de toepassing van iedere categorie verschillen. Zo is er een onderscheid in de normen van beide regimen, en wel o.a. dat voor de tweede soort van overnamen de essentiële eis gesteld wordt — wat niet geldt voor de eerste soort — dat de landbouwexploitatie in haar geheel (onroerend en roerend) in handen van de overnemer moet terechtkomen. (Cass., 3 juni 1948, *Tijdschrift voor Notarissen* 1948 p. 155, met voorafgaande studie van Mr Van Hove, *Revue Prat.* 1950, p. 145 (Studie Piret), *Rec. Gén.* 1948, p. 61 en 1950). Dat de bekleding van de hofstede reeds vroeger, vóór de verdeling, in het bezit kwam van de overnemer doet er niets toe. Het uiteindelijk resultaat zal zijn en moet zijn dat het economisch geheel van de uitbating beveiligd wordt tegen verbodskring.

De bedoeling van de wetgever nu is dus ook de familiale bedrijven, die bestaan uit een handels-, ambachts- of nijverheidsexploitatie — en aldus tot hier toe door de wet niet beschermd — integraal te laten overnemen door de overlevende echtgenoot of een van de afstammelingen en aldus te beveiligen tegen versnippering of vernietiging, of te verhinderen dat ze in vreemde handen terecht komen. Sedert de jaren 1900 is de landbouwstaat België geleidelijk aan het overschakelen naar een nijverheidsstaat en het lijkt wel logisch de bescherming door de wet uit te breiden tot de sectoren van handel, ambacht en nijverheid, die thans een overwicht in het economisch leven hebben verworven.

Indien tot hiertoe het familiaal handelshuis wel het voorwerp kon uitmaken van het recht van overname (zie A.P.R. *ibidem* nr 160 en vlg) dan kon die overname zich niet uitstrekken tot de roerende goederen in het eigendom geplaatst voor de exploitatie van de erve (*ibidem* nr 157-162). Daaraan is nu verholpen door toevoeging aan artikel 4 van de volgende tekst : « ... of de goederen, de grondstoffen, de beroepsvoorwerpen en andere hulpmiddelen die aan het handels-, ambachts- of nijverheidsbedrijf zijn verbonden ».

Tot staving van het hierboven uiteengezette volgt een deel van het verslag van de commissie van Justitie van de hand van kamerlid De Gryse, voorafgaande aan de uiteindelijke en beslissende stemming van het wetsontwerp, zoals het geamendeerd van de Senaat kwam en door de Kamer zonder wijziging werd aangenomen op 6.12.1961 :

« Art. 2. Er weze opgemerkt dat de overname van een handels-, ambachts- of nijverheidsbedrijf slechts zal kunnen gebeuren op de wijze waarop thans een landbouwbedrijf mag worden overgenomen. Dit veronderstelt dat het kadastraal inkomen van de woning die zal worden overgenomen (eventueel gevoegd bij

et kadastraal inkomen van andere onroerende goederen zoals werkplaats of aanhorigheden) de 6.000 F niet overtreft. Dit vergt eveneens dat de overnemer zijn recht tot overname niet mag beperken tot de woning, maar het zal moeten uitbreiden tot goederen, rondstoffen, beroepsmateriaal en andere bijhorigheden, zoals klandizie en handelsnaam ».

1. Wijziging in de orde van voorkeur of prioriteit van de gerechtigden op de overname van art. 4.

Onder het oud regime hadden wij de volgende rangorde: a) de overlevende echtgenoot; b) degene die ecujus heeft aangewezen.

Die prioritaireren blijven hun rang behouden.

Daar waar echter, bij gebrek aan uitoefening van het recht door de zoëven opgenoemden, het recht toegaan aan de door de meerderheid van de belangen aangeduide medegerechtigden, en bij ontstentenis van deze meerderheid, bij lottrekking, daar heeft de wetgever op grond van beweegredenen, die in het oog open bij de opsomming, de rangorde als volgt bepaald:

« c) degene die tot aan het overlijden, zelfs zonder het huis met de cujus of zijn echtgenoot te bewonen, op regelmatige en voortdurende wijze in het bedrijf medewerkte »;

Was er geen uitoefening van « bedrijf » dan valt automatisch die prioriteit weg.

« d) degene die tot aan het overlijden met de cujus of zijn echtgenoot het huis bewoonde en hem hulp in bijstand verschaft »;

« e) degene die op het ogenblik van het overlijden het huis bewoont »;

Dit veronderstelt dat de cujus het familiaal huis niet meer bewoonde.

« f) degene die door de meerderheid van de belangen is aangewezen en, bij gebreke van deze meerderheid, hij die door uitloting is aangewezen ».

Eindelijk zegt het volgende alinea:

« Eisen verscheidene erfgenamen de begunstiging met een van de leden b), c), d) of e) op, dan kunnen zij de overneming gezamenlijk verrichten. »

In de Senaat verklaarde Mr Nihoul daaromtrent:

« Il peut aussi se faire que, dans les différentes catégories, deux ou plusieurs personnes puissent prétendre à la reprise. Dans ce cas, ou elles s'entendent entre elles pour une reprise conjointe ou dans l'hypothèse où elles ne tombent pas d'accord, c'est la majorité de tous les intérêts qui désigne le reprenant. A défaut de la majorité, celui-ci est désigné par tirage au sort ».

De wetgever gaat in de vaststelling van de orde der prioritaireren uit van de stelling « celui qui se sera choisi tout seul ».

III. Het voorkomen van misbruiken in de overnamen op grond van art. 4 of het verbod van vervreemding en de verplichting van persoonlijke uitbating door de overnemer.

Jaren lang reeds werd door hervormers geageerd om de misbruiken die zich in bepaalde, volgens onze mening zeldzame gevallen, hadden voorgedaan, te keer te gaan in de toekomst. Het gebeurde inderdaad dat de overnemer, die bovendien niet verplicht was door de wet het goed zelf verder uit te baten, de overgenomen goederen met winst voortverkoocht. Het is inderdaad bekend dat de schattingen van die goederen matig zijn en in ieder geval geen rekening kunnen houden met

toevallige omstandigheden, als daar zijn een in de buurt wonende liefhebber, die voor zijn vestiging of de uitbreiding van zaken een abnormale prijs kan bieden. Een medeërfgenaar zonder scrupules van een erfelijk goed kan dan daaruit voor zijn exclusieve rekening munt slaan.

Het resultaat van de jarenlange overwegingen en herwerkingen van de betrokken commissies van justitie is dan geconcretiseerd in de nieuwe teksten, die dan de artikelen 5, 6, 7, 8 en 9 van de wet van 1900 worden:

A. Verbod van vervreemding (aliénation)

« Art. 5. Behoudens om ernstige reden, door de vrederechter vooraf als geldig erkend, kan de overnemer gedurende een tijdvak van vijf jaren, met ingang van de datum waarop de akte van overneming is verleden, de overgenomen onroerende goederen niet vervreemden ».

Volgt dan de voorziening van de procedure vóór de vrederechter (verzoekschrift, oproeping door griffier, minstens 15 dagen te voren voor onderhoor, van alle bij de overname betrokken partijen).

« Indien de overnemer de goederen zonder machtiging geheel of gedeeltelijk vervreemdt, is hij gehouden aan ieder van de gewezen medeëigenaars of aan hun rechtverkrijgende een vaste vergoeding te betalen, ten bedrage van 20 % van hetgeen zij hebben ontvangen als prijs voor de overneming ».

Het volgende alinea bepaalt dat hetzelfde geldt in geval van gezamenlijke overname, wanneer een van de overnemers zijn onverdeelde rechten zonder machtiging aan een ander dan een medeovernemer afstaat. Waaruit mag besloten worden a contrario dat de afstand onder medeovernemers toegelaten is zonder enige sanctie.

Het woord « vervreemden » (aliéner) is ook zeer algemeen. In de voorafgaande parlementaire besprekingen werd daarop gewezen. Er werd voor zoveel nodig aangemerkt dat hypotheekstelling geen daad van vervreemding is. De schenkingen bv. aan kinderen vallen ook onder het begrip « vervreemding », doch dergelijke handelingen zullen zich meer opdringen om ernstige reden en in die veronderstelling kan de vrederechter de vereiste machtiging geven.

Men moet ook aannemen dat bij gedwongen verkoop — dadelijke uitwinning, onroerende inbeslagneming — dezelfde sanctie speelt. In die veronderstelling is er ook vervreemding, zij het nog tegen de wil in van de beslagene!

B. Verplichting van persoonlijke betrekking van het huis of uitbating van het bedrijf.

Art. 6. « De overnemer of ten minste één van hen, wanneer er verscheidene zijn, is gehouden de overgenomen onroerende goederen binnen drie maanden en gedurende vijf jaren na de datum waarop de akte van overneming is verleden, persoonlijk te betrekken en te exploiteren, zoniet moet hij aan ieder van de gewezen medeëigenaars of aan hun rechtverkrijgende een vaste vergoeding betalen ten bedrage van 20 % van hetgeen zij in totaal hebben ontvangen als prijs voor de overneming ».

« De overnemer kan, om een ernstige reden, van de verplichting om de goederen persoonlijk te betrekken en te exploiteren worden ontslagen, hetzij op het ogenblik van de overneming, door de rechtbank die beslist,

hetzij later, door de vrederechter van het kanton waar het goed met het grootste K.I. gelegen is ».

De procedure is die voorzien in voorgaande artikel.

Indien de goederen dus niet onmiddellijk kunnen betrokken worden door de overnemer, hetzij dat hij in de onmogelijkheid verkeert dit onmiddellijk te doen, omdat hij bv. nog momenteel gebonden is aan een andere woonplaats of bedrijfsuitbating, hetzij om gelijk welke reden, dan behoort het dat de overnemer in de procedure van overname aan de beslissende gerechtelijke instantie de ontslagvraag stelt. Komt de hinderspaal nadien op, bv. door ziekte of onverwachte omstandigheid, dan moet hij zich richten tot de vrederechter.

Het nieuw artikel 7 bepaalt dat de sancties van de artikelen 5 en 6 niet te cumuleren zijn.

« En cas d'infraction aux deux obligations, il n'est toutefois dû qu'une indemnité, de sorte que le paiement aux anciens copropriétaires des 20 p.c. de la somme reçue par eux, libère définitivement le reprenant de toute autre obligation prévue à la présente loi (verslaggever Nihoul in de Senaatzitting van 15-6-1960).

C. De forfaitaire sanctie van 20 % van de artikelen 5 en 6 in geval van openbare verkoping.

De overnemer kan zonder meer, zoals het nieuw artikel 8 bepaalt, zich ontdoen van de beschreven verplichting van niet vervreemding en van zelfuitbating zonder enige speciale formaliteit, mits « de overgenomen uit hun aard onroerende goederen gezamenlijk » in het openbaar te verkopen.

Maar hij moet de meerderopbrengst tegenover de overgenomen waarde aan de overlaters afstaan.

Enkele aanmerkingen :

a) de wet bepaalt dat *alleende uit hun aard onroerende goederen* moeten publiek verkocht worden.

Men gaat uit van de beschouwing dat de waarden die met onroerend goed van nature mede werden overgenomen, hetzij de hofstedebeekleding, de inrichting van het bedrijf, te veel schommelingen in de bestanddelen ervan ondergaan, zodat die waarden, die per se afzonderlijk worden geëxpertiseerd, buiten de sanctie moeten blijven.

b) de verkoping moet over *alle onroerende goederen*, object van de overname, gaan. Wat gebeurt er met de *verbeteringen of verbouwingen* of met de *waarschommelingen* van het geld ?

Het verslag van de commissie van justitie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers geeft het antwoord op beide vragen :

« Er wordt geen rekening gehouden met de door de overnemer aan het onroerend goed uitgevoerde verbeteringen of verbouwingen, noch met de waardevermindering van het geld. »

D. Bevoegdheid van de Rechtbank. — Verjaring.

De rechtbank die beslist heeft terzake van de overname, is bevoegd voor de vordering van de onder de artikelen 5, 6 en 8 bepaalde vergoedingen.

Belangrijk is dat die vorderingen vervallen indien zij niet ingediend zijn bij de rechtbank *binnen het jaar* na de verkoop, de ontruiming van het woonhuis of de staking van het bedrijf.

Speciaal in de gevallen van vervreemdingen zal de sanctie wel een slag in het water zijn. De overnemer, die vervreemdt, zal zich ervoor wachten rechtvaardigheid te geven aan zijn daad van vervreemding. Het zal hem niet moeilijk vallen de verkoop een jaar dood te zwijgen. Het enig middel waarover de overlaters beschik-

ken om de vervreemding te ontdekken is van tijd tot tijd te gaan zien in het kantoor van de grondpandhouder of er nog geen akte van vervreemding werd overgeschreven. Wie zal dat doen ? In geval van gekarakteriseerd misbruik — verkoop met winst, reeds in de bedoeling bij de overname — zal de overnemer er goed op waken dat hij zijn kaarten niet laat zien en waarom zou de nieuwe eigenaar de combinatie gaan verklappen ? Een jaar is vlug om...

E. Aard van de sanctie van artikelen 5, 6 en 8. — Verantwoordelijkheid van de notaris.

Gelukkig is er geen sanctie van nietigheid voorzien op de akte van vervreemding na overname, binnen de periode van 5 jaar en zonder de nodige machtiging.

De vordering van de overlaters is louter chirographair. Zo moeten de geldschietters van de overnemer zich geen zorgen maken. Zij hebben het pand integraal en zelfs met alle veranderingen en verbeteringen.

Senator Nihoul drukte zich als volgt uit in de Senaat :

« J'attire l'attention du Sénat sur le fait que l'indemnité de 20 p.c. ou la différence entre le prix de la reprise et celui de l'adjudication publique éventuellement due aux copartageants, constitue une simple créance chirographaire, de sorte que notre projet de loi n'interdit nullement à la personne qui effectue la reprise, de contracter un prêt hypothécaire pour la payer ou pour améliorer le bien. J'irais même jusqu'à dire que je n'y vois aucun inconvénient. En effet, la société hypothécaire, si les intérêts ne lui sont pas payés ou si le capital ne lui est pas remboursé, est couverte en totalité par l'inscription hypothécaire prise sur le bien, puisque les coreprenants, je le répète, sont seulement nantis d'une créance chirographaire. »

Toch heeft de notaris als raadsman van de cliënt een verantwoordelijkheid op te nemen.

Hij moet de overnemer, die in de periode van 5 jaar, vervreemdt, wijzen op de gevolgen van zijn handeling in strijd met de wet. Zo zal het geboden zijn de oorsprong van eigendom van een in een suksessie der ouders overgenomen goed nauwkeurig te onderzoeken.

Doch het zal de notaris, die de akte van vervreemding verlijdt, niet toegelaten zijn, daar hij gehouden is door het beroepsgeheim, de vervreemding te verklappen aan de overlaters.

IV. Beroep of verzet tegen de gerechtelijke beslissingen.

Behalve het recht om in verbreking te gaan (schending van de wet), bestond tot hiertoe geen mogelijkheid van beroep of verzet tegen de uitspraken op grond van de wet van 1900, ook niet tegen de schatting op grond van art. 4. Het oud artikel 5 was formeel.

Ernst zegt in zijn werk « Régime Successoral des Petits Héritages » onder nr. 99 : « La disposition de l'article 5 a été inspirée par le désir d'éviter des frais de recours qui eussent pu relativement être d'autant plus considérables qu'il s'agit de petits héritages et par le caractère en général fort simple des contestations au sujet desquelles le juge aura à se prononcer. »

De hervormers van de wet roepen in dat de inzet van het patrimonium in kwestie belangrijk kan zijn. Men kan gemakkelijk komen te staan voor een vermogen van enkele miljoenen, nu vooral dat de handels-, ambachts- en nijverheidsbedrijven in het toepassingsveld van de wetgeving komen te vallen. Dat het beroep of het verzet, in minder belangrijke aangelegenheden, voor de gewone rechtsgedingen wel voorzien is. Dat er

geen reden is om de verweerders in onderhavige gedingen ongunstiger te behandelen.

De voorstanders van het behoud roepen in dat de bestaande wetgeving voldoening gaf, dat we hier te doen hebben met een geding dat per se een huisgezin voor het gerecht brengt en dat het niet aangewezen is de families in aanhoudende processen te jagen.

Het meningsverschil eindigde op een compromis.

Artikel 10 voorziet dat voor de werkelijke kleine erfissen noch beroep noch verzet mogelijk is. Het criterium is het kadastraal inkomen. Het artikel luidt :

« De beslissingen die in de verschillende vorenbedoelde gevallen zijn genomen, hetzij door de vrederechter, hetzij door de rechtbank van eerste aanleg, hetzij door de voorzitter van deze rechtbank, zijn niet vatbaar voor hoger beroep indien het kadastraal inkomen van

de gezamenlijke onroerende goederen op de dag van de overneming niet groter is dan 2.000 F.

Binnen dezelfde perken kan tegen die beslissingen geen verzet worden aangetekend. »

Ten gevolge daarvan wordt ook voorzien in de nieuwe wetgeving dat de schatting van de vrederechter volgens art. 4, oud al. 4, niet als definitief geldt ; terwijl de schatting van de expert(en) op grond van het oud al. 5 eveneens niet als definitief te aanzien is. Aldus vallen weg in fine van art. 4, oud al. 4 « De aldus gedane schatting is beslissend » en in zelfde artikel in fine al. 5 wordt het woord « bepaald » geschrapt.

A. E. VAN HOESTENBERGHE
Notaris
Jabbeke.

De vorderingen van de moeder van het overspelig en bloedschennig kind

Inleiding

De wet van 6 april 1908 heeft aan het buiten het huwelijk geboren kind, of — om het kort te zeggen — aan het natuurlijk kind een ganse gamma juridische mogelijkheden (wettiging — al dan niet gedwongen erkenning — vordering tot onderhoud tegen de verwekker) geschonken, die het moeten toelaten een aanmerkelijke positie in de maatschappij te verwerven en die het althans een minimum familierechten waarborgen.

Dezelfde wet heeft anderzijds de moeder van het natuurlijk kind in dezelfde gevallen, waarin een vordering tot levensonderhoud tegen de verwekker openstaat, gemachtigd een vordering tot betaling van de kraamkosten en tot betaling van een onderhoudsgeld voor de vier weken, die de bevalling volgen, in te stellen, zonder afbreuk te doen aan een eventuele vordering, steunend op de burgerlijke verantwoordelijkheid van de verwekker, waarvoor de rechtsprincipes van art. 1382 B.W. gelden.

Al deze voordelen van deze waarachtige omwenteling in ons familierecht, bleven nochtans — door de bepalingen van art. 335 en art. 342a B.W. — aan de uit bloedschande en uit overspel geboren kinderen onttzegd (1).

De wetgever had echter nagelaten aan deze artikels toe te voegen, dat ook de vordering tot betaling van de kraamkosten en tot betaling van een onderhoudsgeld gedurende de vier weken na de bevalling, niet aan de moeder van het uit overspel en uit bloedschande geboren kind toekwam. Deze nalatigheid gaf aanleiding tot een uitgebreide rechtspraak, die haar bekroning vond in het arrest van het Hof van Cassatie van 24 maart 1938 (2), waarbij deze vordering aan de moeder werd onttzegd.

Bij de wet nu van 10 februari 1958 werd een nieuw statuut van het uit overspel of uit bloedschande geboren kind ontworpen, dat we aldus kunnen samenvatten :

Het uit overspel geboren kind

— kan vooreerst gewettigd en vrijwillig of gedwongen erkend worden, mits machtiging van de rechtbank van eerste aanleg en slechts wanneer het vorig huwelijk het voorwerp is geweest van een rechtspleging tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed en het kind geboren is 300 dagen na het Proces-Verbaal

van mislukking van de verzoening (in geval van rechtspleging tot echtscheiding of scheiding van tafel en bed wegens een bepaalde oorzaak) of 300 dagen na het eerste verschijnen van de echtgenoten voor de Heer voorzitter van de rechtbank in gezelschap van twee notarissen (in geval van rechtspleging tot echtscheiding bij onderlinge toestemming). (3).

Bovendien is voor de wettiging natuurlijk ook nog het huwelijk der ouders vereist.

— kan steeds tegen zijn verwekker een vordering tot onderhoud tot 18 jaar instellen, (4).

Het uit bloedschande geboren kind.

— Het principe, volgens hetwelk het bloedschennig kind, dat geboren werd uit ouders, tussen wie het huwelijk door dispensatie mogelijk is, gelijkgesteld wordt met het gewone natuurlijke kind wordt behouden (5);

— aan het bloedschennig kind wordt nog steeds elke wettiging en elke erkenning onttzegd, maar het wordt toegelaten een vordering tot onderhoud tot 18 jaar tegen zijn verwekker in te stellen (6).

De vraag rijst of in het kader van dit nieuw statuut de moeder van het uit overspel of uit bloedschande geboren kind nog steeds verstoken blijft van de vordering tot betaling van haar kraamkosten en tot betaling van een onderhoudsgeld, voor de vier weken, die op de bevalling volgen.

Het is de bedoeling van deze korte verhandeling te trachten een antwoord te geven op dit vraagpunt.

I. De oplossing vóór de wet van 10 februari 1958.

1. De wetteksten.

Het ganse door ons gesteld probleem vindt zijn oorsprong in een leemte in de wet van 6 april 1908. Na de wijziging van 1908 luidde art. 335 van het Burgerlijk Wetboek enerzijds : « Deze erkenning kan niet geschieden ten voordele van de kinderen, geboren uit bloedschennige of overspelige gemeenschap, » terwijl art. 342 a B.W. bepaalde : « In de gevallen, waarin overeenkomstig artikel 335, de erkenning niet kan plaats hebben, wordt het kind nooit toegelaten tot het onderzoek naar het vaderschap of naar het moederschap, noch tot de vordering, van onderhoudskosten, voorzien bij artikel 340 b ».

De wetgever van 1908 had echter nergens bepaald dat in die gevallen, de moeder van het kind ook niet toegelaten werd tot de vordering van artikel 340 c B.W., m.a.w. tot de « action de gésine ».

De afwezigheid van dergelijke bepaling werd dan ook door de rechtspractici verschillend geïnterpreteerd en gretig uitgebaat, naargelang de te verdedigen partij.

De enen beweerden dat de afwezigheid van een wettekst in die zin geen leemte was, maar opzettelijk door de wetgever gewild werd, terwijl anderen de mening voorstonden dat een uitdrukkelijke wetsbepaling terzake overbodig was en dat uit het geheel der wetsartikelen betreffende de natuurlijke kinderen duidelijk bleek dat deze vordering aan de moeder was ontzegd.

Het zou ons te ver leiden het geheel der desbetreffende rechtsleer en rechtspraak aan te halen. We stippen slechts, bij wijze van voorbeeld aan :

— pro deze vordering: Nijvel, 23 juli 1912 (7) — H.v.Ber. Luik, 26 oktober 1933 (8);

— contra deze vordering: De Page (9) — Leclercq (10).

2. Het arrest van het Hof van Cassatie van 24 maart 1938.

Het is echter door het arrest van 24 maart 1938 (11) van het Hof van Cassatie dat een definitieve rechtspraak werd gevestigd en de vordering van de moeder van het overspelig kind — en a pari deze van de moeder van het bloedschennig kind — niet ontvankelijk werd geacht.

Daar dit arrest, samen met het bijgaand advies van de eerste advocaat-generaal de heer Gesché alle argumenten terzake — zowel voor als tegen — heeft uitgeput, beschouwen we het van enig belang er hier kort op terug te komen.

a) Voorgaanden.

De rechtbank van eerste aanleg te Charleroi had door een vonnis van 24 maart 1934 (12) de moeder van een overspelig kind gemachtigd om met alle middelen van recht het bewijs te leveren van de feiten, waarop zij haar vordering tot betaling van haar kraamkosten en tot onderhoud gedurende vier weken na de bevalling, steunde.

De verweerder tekende tegen dit vonnis beroep aan en op 7 oktober 1935 verleende het Hof van Beroep te Brussel een arrest (12), waarbij het aan de moeder van het overspelig kind het recht tot het leveren van het bewijs van deze feiten en dus tot het instellen van de « action de gésine » ontzegde, als volgt redenerend :

« que l'intérêt à la fois familial et social auquel le législateur n'a pas hésité à sacrifier les intérêts pécuniaires de l'enfant adultérin, qui n'a aucune faute à se reprocher, serait tout aussi gravement lésé, si la mère, qui, dans la grande majorité des cas, aura une faute à se reprocher, pouvait agir en récupération des frais de gésine. »

b) Het advies van de eerste advocaat-generaal Gesché.

Het standpunt van de moeder van het overspelig kind werd bijgetreden door de eerste advocaat-generaal Gesché, die cassatie van het arrest van het Hof van Beroep adviseerde. Hij steunde zich hierbij op meerdere argumenten van uiteenlopende aard.

Vooreerst merkte de heer Gesché op dat, zonder artikel 342a B.W. het overspelig kind wel een vordering tot onderhoud zou kunnen instellen. Welnu, redeneert

hij, dit beperkend artikel 342a spreekt niet van de vordering van de moeder : we moeten artikel 342a beschouwen zoals het is en niet verrekken van het standpunt, dat de wetgever iets vergeten is : « L'article 342a ne parle pas de cette action. Nous voyons là une raison sérieuse de considérer l'article 342a comme ayant été rédigé, tel qu'il est, limitando animo et de ne pas attribuer donc à un simple oubli du législateur le fait que, dans cet article, il n'est pas question de la réclamation prévue à l'article 340c » (12).

De heer Gesché was ook van oordeel dat, indien het overspelig kind tot een vordering zou worden toegelaten, de verweerder door eenieder als vader zou worden aangewezen en het schandaal, dat de wetgever heeft willen vermijden door de wettiging en de erkenning van dit kind te verbieden, aldus toch verwezenlijkt zou worden. Hetzelfde, zo meent hij, kan niet gezegd worden van de vordering der moeder : deze vordering is weinig diep en weinig duurzaam en de verweerder zou er niet blijvend als vader van het kind door gebrandmerkt worden : « Mais combien cette marque de paternité est peu profonde et peu durable ! L'exécution du jugement par lequel elle aura été imprimée pourra se faire en une fois, tout de suite et l'effacera en quelque sorte. Une fois sa dette acquittée, suspect seulement d'une paternité déshonorante qu'il aura d'ailleurs déniée, le condamné pourra poursuivre une existence parmi les siens et dans la société, libre de toute obligation envers la mère, de toute attache surtout avec l'enfant, que plus rien ne désignera au monde comme étant le sien. » (12).

Trouwens, gaat de eerste advocaat-generaal verder, reeds vóór de wet van 1908 erkende de rechtspraak dat de moeder, welke door huwelijksbelofte of door misbruik van gezag verleid werd, schadevergoeding kon eisen van de verwekker, ook al was deze gehuwd, op basis van artikel 1382 B.W. en dikwijls begreep de rechter in de te vergoeden schade de kraamkosten.

c) Het arrest.

Het Hof van Cassatie heeft echter deze overwegingen van het Openbaar Ministerie niet bijgetreden.

Het is, zegt het Hof, opdat de eerbied, welke aan de wettelijke familie, aan het huwelijk, aan het echtelijk en vaderlijk gezag, aan de eenheid en de rust der gezinnen verschuldigd is, niet zou worden aangetast, dat de wetgever de vordering tot onderhoud van het overspelig kind heeft verboden.

Om dezelfde reden moet ook elke vordering aan de moeder van het overspelig kind worden ontzegd, want deze vordering zou evenzeer de familie en de gemeenschap aantasten als die van het kind, meer nog « pareil procès serait plus scandaleux encore, puisqu'il permettrait à la femme de se prévaloir, comme créant un droit en sa faveur, de ses relations illicites avec un homme légalement uni à une autre. » (12).

Ook neemt het Hof niet aan dat het gemeen recht hier een stricte en beperkende interpretatie van artikel 342a zou opleggen : het gemeen recht schrijft eerst en vooral voor dat niemand gerechterlijk kan handelen zich beroepend op zijn eigen slechtheid : « nemo auditur suam propriam turpitudinem allegans ».

Wanneer de wetgever zulks toch toelaat aan de moeder van het natuurlijk kind moet dit toch niet toegestaan worden, omdat de immoraliteit van het overspel veel groter is en veel erger gevolgen heeft.

Ten slotte merkt het Hof op dat de vordering van het kind en van de moeder zeer nauw verbonden zijn : ze hebben hetzelfde feit tot grondslag en artikel 340c.

welke de «action de gésine» instelt, zegt dat deze vordering bestaat in dezelfde gevallen, als waarin de vordering tot onderhoud van het kind bestaat; dus, besluit het Hof, bestaat de vordering tot betaling der kraamkosten niet, als de vordering tot onderhoud niet bestaat.

d) *Kritische beschouwingen.*

Alhoewel het arrest van het Hof de meest logische oplossing blijkt te geven aan het gerezen twistpunt, toch kunnen we het niet zonder meer beamen.

Het Hof argumenteert terecht dat het de bedoeling van de wetgever was elke vordering aan de moeder van het overspelig kind te ontfangen omdat ook deze vordering het beoogde doel — de bescherming van de wettige — familie in gevaar zou brengen. Het ligt voor de hand dat de man, die tot de betaling van de kraamkosten zou veroordeeld worden, door de publieke opinie algemeen en voor lange tijd als vader van het kind zou aangewezen worden.

We kunnen het Hof echter niet bijtreden, waar het zich beriep op de rechtspraak «Nemo auditur suam propriam turpitudinem allegans». We betwisten natuurlijk het immoreel karakter van het overspel niet, maar we menen dat niet in alle gevallen dit overspel te laste van de moeder kan worden gelegd, bijvoorbeeld, wanneer ze niet op de hoogte was van het feit dat de man, waarmee ze betrekkingen had, gehuwd is of wanneer deze man zich als echtgescheiden uitgeeft en in werkelijkheid slechts feitelijk gescheiden is of nog steeds in een echtscheidingsprocedure gewikkeld is.

En zoals de commentator van «La Belgique Judiciaire» zeer juist opmerkt (12), denkt de wetgever, waar hij zegt in artikel 340c dat de vordering van de moeder slechts openstaat in dezelfde gevallen als de vordering tot onderhoud van het kind, aan de omstandigheden, waaruit de gemeenschap, die tot deze vordering aanleiding geeft, blijkt: dergelijke gemeenschap kan immers slechts door een der volgende omstandigheden bewezen worden:

- a) uit de erkenning ervan in akten of geschriften afkomstig van de verweerder;
- b) uit de geregelde en algemeen bekende aard ervan;
- c) uit de aanslag op de eerbaarheid, zonder geweld, bedreven op de persoon van een meisje beneden de leeftijd van 16 jaar;
- d) uit de verleiding van de moeder door huwelijksbelofte, bedrieglijke handelingen of misbruik van gezag.

e) *Het bloedschennig kind.*

Dezelfde oplossing gold voor het vraagpunt van de vorderingen van de moeder van het bloedschennig kind: dezelfde argumenten kunnen hier mutatis mutandis ingeroepen worden.

II. De oplossing sinds de wet van 10 februari 1958.

In februari 1958 heeft de wetgever dan het roer omgegooid en heeft hij een gans andere oplossing voorgesteld en ingevoerd voor het delicaat maatschappelijk probleem, dat gesteld wordt door het ter wereld komen van in overspel of in bloedschande verwekte kinderen. Waar de individuele belangen van die kinderen vroeger op absolute wijze aan het vermeend maatschappelijk belang van de bescherming van de wettige familie wer-

den opgeofferd, is men langzaam gaan inzien dat deze oplossing hoogst onrechtvaardig was en de weg vrijliet voor ergerlijke misbruiken.

Door deze wet van 10 februari 1958 worden het overspelig en het bloedschennig kind gemachtigd tegen hun verwekker een vordering tot onderhoud in te stellen, terwijl het overspelig kind bovendien in zekere gevallen — hoger aangehaald — kan gewettigd worden.

De wetgever van 1958 heeft echter nergens bepaald, dat de moeder van het overspelig en het bloedschennig kind voortaan ook de «action de gésine» zal kunnen instellen en dat dus het arrest van het Hof van Cassatie van 24 maart 1938 als voorbijgestreefd dient beschouwd te worden.

Men kan zich dan ook terecht afvragen of de vordering van de moeder van het overspelig en bloedschennig kind wel ontvankelijk is, dan wel of deze vordering nog steeds moet worden afgewezen.

a) *De argumenten van het arrest van 24 maart 1938.*

Onderzoeken we vooreerst de argumenten, die ten gronde liggen aan het arrest van 1938, in het licht van de nieuwe wetsbeschikkingen.

De overweging van het Hof dat de bescherming van de wettige familie vereist, dat zowel de vordering van de moeder als die van het overspelig kind zelf moeten worden afgewezen, heeft, sinds de nieuwe wetgeving, geen zin meer.

Inderdaad, vermits de rechtsfilosofie, welke de wetgever van 1958 heeft geïnspireerd, er geen bezwaar meer inziet, dat het bloedschennig en het overspelig kind tegen hun verwekker een vordering tot het bekomen van onderhoud tot 18 jaar zouden instellen, vermits dezelfde rechtsfilosofie niet meer vreest dat door deze vorderingen de maatschappij en een van haar meest essentiële instellingen, de familie, zouden worden aangetaast en ondermijnd, kan men onmogelijk nog langer volhouden dat elke vordering aan de moeder van het overspelig en het bloedschennig kind, juist terwille van de bescherming van de familie, moet worden ontfegd.

Hoger wezen we er reeds op dat o.i. ook ten onrechte de rechtspreuk «Nemo auditur suam propriam turpitudinem allegans» ten aanzien van de moederlijke vordering wordt ingeroepen: in zeer veel gevallen kan men wellicht aan de moeder van het overspelig kind wel een fout, maar toch geen verdorvenheid of slechtheid te laste leggen.

En het argument dat de vordering van de moeder slechts openstaat in de gevallen, waarin die van het kind openstaat, valt natuurlijk, na de wetwijziging, te hare voordele uit.

b) *De voorbereidende werkzaamheden.*

De door ons gestelde vraag werd eigenlijk zeer weinig aangeroerd in de besprekingen, welke de beide Kamers aan de voorgestelde wetwijzigingen wijdden.

De besprekingen gingen vooral over principeskwesties: enerzijds de conservatieven, die de draagwijdte van het wetsvoorstel wilden beperken en van de oude wetgeving redden wat kon, anderzijds verdedigden de meer vooruitstrevende leden resoluut het nieuw ontworpen statuut.

Ik licht enkel met betrekking tot ons probleem volgende passus uit de verklaring van de heer Orban in de Senaat: «Elle (cette disposition) rompt, une fois pour toutes, avec la jurisprudence consacrée par le fameux arrêt rendu par la Cour de cassation en date du 24 mars 1938.» (14).

c) *Het Burgerlijk Wetboek na de wijziging van 1958.*

Wanneer we de bepalingen van de wet van 1958 op hun respectievelijke plaatsen in het hoofdstuk van het Burgerlijk Wetboek, dat handelt over de natuurlijke kinderen, inlassen, dan is elke bepaling dat de moeder van het overspelig en de moeder van het bloedschennig kind ook de vorderingen tot betaling der kraamkosten en tot onderhoud gedurende vier weken na de geboorte kunnen instellen, blijkbaar overbodig.

Artikel 340c zegt klaar en duidelijk dat telkens het onecht kind een vordering tot onderhoud heeft, zijn moeder de « action de gésine » kan instellen, terwijl artikel 342a bepaalt dat de kinderen, geboren uit bloedschennige of overspelige gemeenschap, steeds de vordering tot onderhoud kunnen instellen: het is dus elementaire logica te besluiten dat de moeder van het overspelig en de moeder van het bloedschennig kind ook steeds de vorderingen tot betaling der kraamkosten en tot onderhoud gedurende vier weken na de geboorte kunnen instellen, mits natuurlijk de gewone limitatief bepaalde bewijslevering.

d) *Rechtsleer en Rechtspraak.*

Rechterlijke uitspraken, welke ons standpunt bevestigen, zijn ons onbekend, alhoewel we niet betwijfelen dat er reeds moeten verleend zijn.

Als rechtsleer vermelden wij het artikel, dat M. Van Balberghe in de kolommen van het Rechtskundig Weekblad (15) aan de wet van 1958 wijdde en waarin hij zegt: « Het nieuw artikel 342a leidt ook fataal tot herziening van de stelling van het Hof van Cassatie, luidens dewelke de vorderingen van de moeder tot vergoeding van de kraamkosten, voorzien door artikel 340c van het Burgerlijk Wetboek en tot schadevergoeding gesteund op artikel 1382 van hetzelfde wetboek, niet tegen een gehuwd man kunnen worden ingesteld. Immers, indien de overspelige kinderen tegen hem, die gedurende het wettelijk tijdperk der bevruchting, in gemeenschap heeft geleefd met hun moeder een vordering tot onderhoud kunnen instellen — dus tegen een man die op het ogenblik van de verwekking gehuwd was — dan belet niets meer dat ook de moeder een vordering tot vergoeding der kraamkosten en andere schaden zou kunnen instellen tegen deze man, al was hij gehuwd. »

Besluit.

Gezien, na de wetwijziging van 1958, geen enkel der argumenten, die aan het arrest van het Hof van Cassatie van 24 maart 1938, nog kunnen worden ingeroepen, gezien de wet van 1958 de « action de gésine » niet uitdrukkelijk ontzegt aan de moeder van het overspelig en bloedschennig kind, gezien uit de voorbereidende werkzaamheden van deze wet blijkt dat het de bedoeling was van de wetgever deze vordering wel toe te kennen, kunnen we, zonder enige aarzeling besluiten dat de moeder van het overspelig en bloedschennig kind, evenals de moeder van het gewoon natuurlijk kind, tegen de verwekker de vordering tot betaling van de kraamkosten en tot onderhoud, gedurende vier weken na de geboorte, kan instellen.

We stellen dan ook niet zonder enige verwondering vast dat verscheidene recente uitgaven van het Burgerlijk Wetboek (16) (17), nog steeds het arrest van het Hof van Cassatie van 24 maart 1938, die deze vordering op basis van toen geldige, maar thans afgeschafte wetsbeschikkingen afwees, als richtinggevend terzake citeren.

Dergelijk citaat lijkt ons onoverwogen en is van aard de rechtspracticus te misleiden en op een dwaalspoor te brengen.

J. VAN OOTEGHEM,
Advokaat.

(1) Een belangrijke uitzondering hierop: aan de kinderen, geboren uit bloed- of aanverwanten, tussen wie het huwelijk door dispensatie, kan worden toegelaten m.a.w. aan de kinderen, geboren uit de gemeenschap, welke bestaan heeft tussen oom en nicht, moel en neef, schoonbroer en schoonzuster, worden dezelfde mogelijkheden toegekend als aan de gewone natuurlijke kinderen. (art. 342b B.W.)

(2) Pas. 1938, I, 106.

(3) Art. 331 B.W.

(4) Art. 342a B.W.

(5) Art. 342b B.W.

(6) Art. 342a B.W.

(7) Pas. 1912, III, 275.

(8) Pas. 1934, II, 191.

(9) Depage, T.I 1225, p. 1038, note 2.

(10) Leclercq, Commentaire de la loi du 6 avril 1908, nr 63.

(11) Zie nota 2.

(12) B.J. 1938, p. 264.

(13) Art. 340b, B.W.

(14) Parlementaire handelingen, 1956-1957, 1643 en vlg., zitting 4 juli 1957.

(15) Van Balberghe M., Erkenning en wettiging van overspelige kinderen (wet van 10 februari 1958), R.W. kol. 1929, 1957-1958.

(16) Servais et Mechelynck, Les Codes, T.I. Mat. civ. et comm., p. 79, onder art. 340c. (30ste uitgave, 1961, Bruylant, Brussel).

(17) Simon en De Beus, Burgerlijk Wetboek, p. 129, onder art. 340. (5e uitgave, Bruylant, Brussel).

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

Verenigde Kamers. — 27 april 1961.

Eerste Voorzitter: M. Giroul.

Raadsheer-verslaggever: M. Bayot.

Eerste Advokaat-generaal: M. Janssens de Bisthoven.

Bevoegdheid van de Raad van State. — Beroep tegen een beslissing van een bestuursorgaan wegens miskenning van contractuele verbintenissen. — Bevoegdheid van de rechtbanken van de rechterlijke macht.

De Raad van State is niet bevoegd kennis te nemen van een beroep, strekkende tot nietigverklaring van een beslissing van een bestuursorgaan, hierop gesteund,

dat het bestuursorgaan aangegane contractuele verbintenissen zou miskend hebben.

Om over zodanig beroep uitspraak te doen zou de Raad van State zich noodzakelijk moeten uitspreken over het bestaan en de draagwijdte van deze contractuele verbintenissen, d.w.z. over kwesties van burgerlijk recht in welke kennisneming de Raad van State niet vermogt te treden omdat zij tot de bevoegdheid van de rechtbanken van de rechterlijke macht behoren.

La Compagnie congolaise de construction
t/ Otraco.

Gelet op het bestreden arrest op 4 september 1959 gewezen door de Raad van State, afdeling administratie;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 92, 93 en 107 van de Grondwet, 9, 19 van de wet van 23 december 1946 houdende instelling van een Raad van State, 2, 3 van de organieke wet van de Exploitatiedienst van het Koloniaal Verkeerswezen van 12 juli 1952, 1101, 1134, 1319, 1320, 1322 en 1710 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest de afdeling administratie van de Raad van State niet bevoegd verklaart om van het beroep van aanlegster kennis te nemen om de reden dat, door te beslissen, voor de aanneming van werken tot het bouwen van drie opslagplaatsen te Matadi, een beperkte aanbesteding te houden onder de bepalingen van het door verweerder opgemaakte bijzonder bestek en die van het door het Gouvernement-generaal van Belgisch Congo op 10 juni 1937 goedgekeurde algemeen bestek, bepalingen en voorwaarden, voor zoveel het eerstgenoemde bestek hiervan niet afwijkt, verweerder geen verordeningbepaling heeft vastgesteld; dat deze regelen slechts bindend zijn geworden in zover tussen partijen een overeenkomst tot stand gekomen is betreffende het onderzoek van de inschrijvingen en de keuze van de aannemer belast met de uitvoering van de werken beschreven in het tot de inschrijvers gerichte verzoek, en dat de betwistingen die lopen over deze verbintenissen welke uit de wederzijdse toestemming van de partijen in zake aanneming van werken ontstaan zijn tot de uitsluitende bevoegdheid van de rechtbanken van de rechterlijke macht behoren,

dan wanneer het beroep van aanlegster, zoals het arrest vaststelt, strekte tot vernietiging van de op 4 december 1956 door de verwerende openbare instelling na onderzoek van de inschrijvingen genomen beslissing, de aanneming aan de vennootschap S.O.G.I.A.F. toe te wijzen, welke beslissing een eenzijdige akte van een administratieve overheid vormt die onderscheiden is van het naderhand door deze overheid met bewuste vennootschap gesloten aannemingscontract dat niet aangevallen wordt door het beroep, hetwelke niet tot doel had evenbedoelde akte als nietig en ongedaan te doen beschouwen ten opzichte van aanlegster persoonlijk en in zover zij afbreuk deed aan een persoonlijk recht van aanlegster jegens verweerder, wat ook de natuur en de oorsprong van dat recht waren, en waarvan aanlegster met haar eis de erkenning en uitvoering door verweerder wilde bekomen, — doch hetwelk tot doel had, buiten elke betwisting omtrent dergelijk recht, de nietigverklaring van bewuste akte erga omnes, wijl verricht met miskenning van regelen tot inachtneming waarvan jegens allen, en onder meer jegens alle gegadigden, de handelende instelling gehouden was, zodat geen rechterlijke overheid bevoegd was om van deze eis tot dergelijke nietigverklaring kennis te nemen (schending van de artikelen 92, 93 en 107 van de Grondwet, 9 van de wet van 23 december 1946, 2 en 3 van de wet van 12 juli 1952 en van de artikelen 1101, 1134 en 1710 van het Burgerlijk Wetboek),

en dan wanneer het bestreden arrest, zo het overwogen heeft dat de betwisting liep over de uit de wederzijdse toestemming van de partijen bij een aannemingscontract gesproken verbintenissen, zijn beslissing van onbevoegdverklaring, afgeleid uit de uitsluitende bevoegdheid van de rechtbanken van de rechterlijke macht om van dergelijke betwisting kennis te nemen, gesteund heeft op tegenstrijdige redenen, gelijkstaande met het ontbreken van redenen, vermits van de door verweerder genomen beslissing de aanneming aan de maatschappij S.O.G.I.A.F. toe te wijzen, het vaststelt dat het beroep strekt tot nietigverklaring

zonder dat enig aannemingscontract tussen partijen gesloten was (schending van artikel 19 van de wet van 23 december 1946) en op een schending van de bewijskracht van het op 21 februari 1957 door aanlegster ingediende verzoek tot nietigverklaring alsmede van de door haar neergelegde memorie van wederantwoord, waaruit volgde dat haar eis geen betwisting opwierp nopens verbintenissen gesproken, hetzij uit een contract van aanneming, dat verweerder met haar niet gesloten had, hetzij uit het contract dat hij met de maatschappij S.O.G.I.A.F. gesloten had, maar tot doel had, onder de in het eerste onderdeel van het middel uiteengezette voorwaarden, de nietigverklaring erga omnes van de eenzijdige beslissing van verweerder, na onderzoek van de inschrijvingen, de aanneming aan gezegde vennootschap toe te wijzen, buiten elke betwisting welke over een burgerlijk recht loopt (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek en van de wetsbepalingen waarvan de schending in het eerste onderdeel van het middel aangevoerd wordt);

Overwegende dat het bestreden arrest erop wijst dat het voorwerp van het verzoekschrift tot de Raad van State, door aanlegster ingediend, namelijk strekt tot nietigverklaring van de door verweerder getroffen beslissing aan de vennootschap «Les Entreprises Fernand Gillion en Afrique» (S.O.G.I.A.F.) zekere werken tot de bouw van opslagplaatsen in Belgisch-Congo toe te wijzen en van de beslissing de door aanlegster met het oog op de toewijzing van deze werken gedane inschrijvingen ter zijde te schuiven of uit te sluiten;

Overwegende dat, volgens het arrest, de thesis van aanlegster erop neerkwam te betogen «dat de beslissing is genomen met overtreding van verschillende voorschriften van het bestek, tot welker naleving de opdrachtgever zich had verbonden, met name het voorschrift van de gelijkheid onder de inschrijvers, waaraan hij zich bij het onderzoek van hun offertes zou houden»;

Overwegende dat het arrest verder erop wijst dat verweerder de bevoegdheid van de Raad van State betwistte om de reden dat geen enkele administratieve akte, in de zin van artikel 9 van de wet van 23 december 1946, tot stand was gekomen tijdens de onderhandelingen voor het kiezen van een inschrijver; dat het, om de aldus voorgestelde declinatoire exceptie te beoordelen, navorst wat het juridisch statuut van verweerder en het werkelijke voorwerp van het beroep zijn;

Overwegende dat het arrest beslist, zonder in deze opzichten door de voorziening bestreden te zijn, dat verweerder, ofschoon, hij een bestuursorgaan is, volgens artikel 14 van de organieke wet van 12 juli 1952 niet onderworpen is aan de wetsbepalingen, welke gelden voor de rijkscomptabiliteit, en dat hij aan de algemene bepalingen van het koninklijk besluit van 30 december 1952 vastgesteld ter uitvoering van bovengemelde organieke wet, betreffende de instellingen van openbaar nut, alleen onderworpen is voor zover bijzondere bepalingen dit uitdrukkelijk voorschrijven; dat, niettegenstaande het feit dat de Exploitatiedienst van het Koloniaal verkeerswezen prijsofferten gevraagd heeft onder verwijzing naar de voorwaarden van het algemeen bestek, goedgekeurd door de gouverneur-generaal van Belgisch-Congo op 10 juni 1937, hoewel daarvan trouwens door verscheidene bepalingen van een bijzonder bestek afwijkende, hij slechts verplicht was krachtens art. 6 van het koninklijk besluit van 21 juni 1955, voor het afsluiten van om het even welke overeenkomst, de bij het Koloniaal bestuur van kracht zijnde regelen tot voorbeeld te nemen, in zover hij zich daartoe verbond

den had door een reglement dat te dien einde zou worden opgemaakt en aan de goedkeuring van de minister voorgelegd; dat wanneer dit bestuursorgaan dergelijk reglement niet opgemaakt heeft, hetgeen het geval terzake is, het niet gebonden is door enige bepaling welke het verplicht tot het nakomen van de regelen gegeven door de ordonnantie van 1 maart 1938 welke, in Belgisch Congo een algemeen lastenkohier ingesteld heeft; dat ten slotte verweerder bij ontstentenis van regelen die hem door de wet, door de toezienende overheid waarvan hij afhangt mochten zijn opgelegd of die hij zichzelf mocht hebben opgelegd, zonder aldus een verordeningbepaling vast te stellen welke algemeen bindend zou zijn geweest, over vrijheid van handelen beschikte zonder andere beperking dan de eerbiediging van de aan particulieren gewaarborgde rechten, of dit nu burgerlijke dan wel politieke rechten zijn;

Overwegende dat het arrest, vervolgens, na deze algemene overwegingen, de aanbesteding zelf, waartegen het beroep opkomt, onderzoekende, verklaart dat verweerder door het verrichten van deze aanbesteding, welke onderworpen is «aan het algemeen bestek, door de gouverneur-generaal van Belgisch Congo goedgekeurd op 10 juni 1937 voor zover de hierna volgende artikelen er niet van afwijken» geen verordeningbepaling vastgesteld heeft daar «deze regels slechts bindend geworden zijn in zover tussen partijen een akkoord is tot stand gekomen betreffende het onderzoek van de inschrijvingen en de keuze van de aannemer belast met de uitvoering van de in oproep tot de inschrijvers genoemde werken»;

Overwegende dat het uit deze overwegingen afleidt dat de regelen waarvan de miskennen aan verweerder verweten wordt door hem slechts moesten inachtgenomen worden krachtens een tussen partijen tot stand gekomen akkoord betreffende het onderzoek van de inschrijvingen en de keuze van de aannemer belast met de uitvoering van de in de oproep tot de inschrijvers genoemde werken»;

Overwegende dat het uit deze overwegingen afleidt dat de regelen waarvan de miskennen aan verweerder verweten wordt door hem slechts moesten inachtgenomen worden krachtens een tussen partijen tot stand gekomen akkoord betreffende het onderzoek van de inschrijvingen en de keuze van de aannemer belast met de uitvoering van de in de oproep tot inschrijvers genoemde werken; dat de betwisting dus loopt over verbintenissen gesproken uit de wederzijdse toestemming van de partijen inzake aanneming van werken; dat, daar deze stof door het Burgerlijk Wetboek en de wetten die het aanvullen geregeld is, de desbetreffende betwistingen tot de uitsluitende bevoegdheid van de rechtbanken van de rechterlijke macht behoren;

Over het eerste onderdeel :

Overwegende weliswaar dat de bevoegdheid volgens de aard van de eis bepaald wordt, maar dat de Raad van State niet noodzakelijk bevoegd is wanneer het beroep, naar dit luidt, strekt tot nietigverklaring van een beslissing, genomen door een bestuursorgaan;

Dat, bij het onderzoek naar de bevoegdheid, op het werkelijk voorwerp van het beroep acht dient te worden geslagen;

Overwegende dat ter zake uit de door de voorziening niet bestreden vaststellingen en beschouwingen van het arrest blijkt dat het beroep bij de Raad van State strekte tot nietigverklaring van een beslissing waardoor verweerder verbintenissen zou miskend hebben

welke hij krachtens een contract op zich genomen had, namelijk jegens aanlegster;

Overwegende dat, om over zodanig beroep-uitspraak te doen, de Raad van State zich noodzakelijk moest uitspreken over het bestaan en de draagwijdte van deze contractuele verbintenissen, dit wil zeggen over kwesties van burgerlijk recht in welker kennisneming de Raad niet vermag te treden omdat zij tot de bevoegdheid van de rechtbanken van de rechterlijke macht behoren;

Dat dit onderdeel van het middel naar recht faalt;

Over het tweede onderdeel :

Overwegende dat dit onderdeel van het middel veronderstelt dat het arrest overwogen heeft dat de betwisting liep over verbintenissen gesproken uit de wederzijdse toestemming van de partijen tot een contract van aanneming;

Overwegende dat het arrest aan de betwisting dergelijk voorwerp niet toeschrijft;

Dat het in tegendeel vaststelt dat het beroep strekte tot nietigverklaring, niet van een contract van aanneming doch van de beslissing, genomen vóór het sluiten van dergelijk contract, de werken aan de vennootschap S.O.G.I.A.F. toe te wijzen en dat de betwisting liep over verbintenissen gesproken uit het tussen partijen tot stand gekomen akkoord betreffende het onderzoek van de inschrijvingen en de keuze van de aannemer belast met de uitvoering van de werken;

Dat, nu het aan het arrest een beslissing toeschrijft, welke het niet bevat, het middel in dit onderdeel in feite niet op gaat;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening;
Veroordeelt aanlegster tot de kosten.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer — 10 april 1961.

Voorzitter : M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever : M. de Bersaques.

Advocaat-generaal : M. Depelchin.

Besturen van een voertuig in staat van dronkenschap.
— **Herhaling.** — **Vereiste voor de strafbaarheid : openbare plaats.**

De feiten in staat van dronkenschap een voertuig te besturen of een rijder te begeleiden, resp. een bezigheid te verrichten, die voorzichtigheid of bijzondere voorzorgen vereist teneinde gevaar te vermijden voor de delinquent zelf of voor anderen en de herhaling ervan zijn slechts dan strafbaar wanneer zij op een openbare plaats worden gepleegd.

Vanbriel.

Gelet op het bestreden vonnis, in hoger beroep gegeven door de Correctionele Rechtbank te Tongeren de 29 juni 1960;

Over het middel, ambtshalve afgeleid uit de schending van de artikelen 2 van de wet van 1 augustus 1899, gewijzigd door de wet van 15 april 1958, 1 en 3 van de besluitwet van 14 november 1939,

Overwegende dat aanlegger vervolgd werd om « te

Borgloon, op 15 december 1959, bij herhaling, in staat van dronkenschap te zijn bevonden, terwijl hij een voertuig bestuurde of een rijdier geleidde of een andere bezigheid verrichtte welke voorzichtigheid of bijzondere voorzorgen vereist ten einde gevaar te vermijden voor hem zelf of voor anderen (art. 2 en 2bis wet van 1 augustus 1899, gewijzigd bij Koninklijk Besluit van 15 april 1958) »;

Overwegende dat het beroepen vonnis erop wijst dat « het feit ten laste van beklaagde gelegd en voorzien door artikel 2-4° der wet van 1 augustus 1899, gewijzigd door de wet van 15 april 1958 bewezen is » en aanlegger veroordeelt;

dat het bestreden vonnis, na verklaard te hebben dat de eerste rechter, « om oordeelkundige redenen, welke de rechtbank tot de hare maakt, juist en billijk heeft geoordeeld, » het beroepen vonnis bevestigt;

Overwegende dat het feit in staat van dronkenschap een voertuig te besturen of een rijdier te geleiden omschreven is in artikel 2-4° van de wet van 1 augustus 1899, zoals het gewijzigd werd door artikel 3 van de wet van 15 april 1958; dat de herhaling, voor dit feit, geregeld wordt door artikel 2-5-2° van gemelde wet;

Dat het feit in staat van dronkenschap een bezigheid te verrichten welke voorzichtigheid of bijzondere voorzorgen vereist ten einde gevaar te vermijden voor de delinquent zelf of voor anderen, omschreven is in artikel 3, eerste lid, van de besluitwet van 14 november 1939, gewijzigd door artikel 5 van de wet van 15 april 1958; dat de herhaling voor dit feit geregeld is door het tweede lid van gemeld artikel 3;

Overwegende, echter, dat beide feiten slechts dan strafbaar zijn wanneer zij op een openbare plaats werden gepleegd, het eerste krachtens de tekst zelf van artikel 2-4° van de door de wet van 15 april 1958 gewijzigde wet van 1 augustus 1899, het tweede krachtens artikel 1 van de besluitwet van 14 november 1939, waarnaar artikel 3 impliciet doch noodzakelijk verwijst;

Overwegende, derhalve, dat het bestreden vonnis, door niet vast te stellen dat het bewezen verklaard feit, welke ook zijn wettelijke omschrijving weze, op een openbare plaats gepleegd werd, de ten laste van aanlegger uitgesproken veroordeling niet wettig gerechtvaardigd heeft;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Laat de kosten ten laste van de Staat;

Verwijst de zaak naar de Correctionele Rechtbank te Hasselt, wijzende in hoger beroep;

Vlaamse Juristen,

abonneert U

op het

Rechtskundig Weekblad

RAAD VAN STATE

4e Kamer. — 13 oktober 1961.

Voorzitter : M. Vranckx.

Raadsheren : M.M. Mast en Mees.

Auditeur : M. Van Assche.

Centrale examencommissie. — Onregelmatige samenstelling. — Ambtshalve opwerping.

Het middel van de onregelmatige samenstelling van de centrale examencommissie, voortvloeiend uit het feit dat één van de juryleden de Nederlandse taal niet machtig was, dient ambtshalve opgeworpen te worden.

Devynck t/ 1. Centrale examencommissie voor het toekennen van het diploma van geaggregeerde voor het lager secundair onderwijs voor de beroepsvakken.; 2. De Belgische Staat (Minister van Nationale Opvoeding en cultuur).

Arrest nr. 8838.

Gehoord het andersluidend advies van de heer Van Assche, auditeur;

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de beslissing dd. 8 oktober 1958 waarbij de centrale examencommissie voor het toekennen van het diploma van geaggregeerde voor het lager secundair onderwijs verklaart dat verzoekster in het examen « snit en confectie » niet is geslaagd; dat die beslissing bij schrijven van 8 december 1958 ter kennis van verzoekster is gebracht;

Overwegende dat de centrale examencommissie, zitting 1958, voor het afleveren van het diploma van geaggregeerde van het lager secundair onderwijs in de beroeps-, huishoud- en landbouwhuishoudkundige vakken in het vrouwelijk algemeen en technisch onderwijs, werd samengesteld, als bepaald in de tabellen gevoegd bij het ministerieel besluit van 26 augustus 1958; dat J. Coune, weduwe R. Steyaert, lid was van de afdeling « Nederlands stelsel » van die commissie; dat uit het ingesteld onderzoek is gebleken dat deze laatste niet in staat is een beoordeling in het Nederlands onder woorden te brengen; dat verzoekster, overeenkomstig het ministerieel besluit van 28 juli 1947, een aanvraag heeft gericht tot de Minister van Openbaar Onderwijs waarin zij keuze van het Nederlandse taalstelsel heeft gedaan; dat de centrale examencommissie, die een orgaan van de Staat is, onderworpen is aan de wet van 28 juni 1932 op het gebruik der talen in bestuurszaken, en derhalve, bij toepassing van artikel 1, §1, ertoe gehouden was ter zake in het Nederland; te beraadslagen, dat uit de samenstelling van de commissie voortvloeit dat zij zich naar die verplichting niet kon gedragen; dat genoemde commissie derhalve onregelmatig was samengesteld; dat dit middel ambtshalve moet worden opgeworpen,

Besluit :

Artikel 1.

De beslissing dd. 8 oktober 1958 van de centrale examencommissie is vernietigd.

Artikel 2.

De kosten, ten bedrage van duizend honderd een en negentig frank, komen ten laste van de Belgische Staat.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

8e kamer. — 10 november 1961.

Voorzitter : M. Winckelmans.
Raadsheren : M.M. Van Hal en Elleboudt
Advokaat-generaal : M. Dijkmans.
Advokaten : Mrs. Maricq en Truyens

Hoger beroep ingesteld door de vader als bewindvoerder over de persoonlijke goederen van zijn inmiddels meerderjarig geworden kind. — Nietigheid.

*Is nietig het hoger beroep ingesteld door de vader als bewindvoerder over de persoonlijke goederen van zijn inmiddels meerderjarig geworden kind.
De verklaring van het meerderjarig geworden kind, dat hij het geding in eigen naam herneemt, kan deze nietigheid niet opheffen.*

S. t./A.

Gezien in regelmatige vorm voorgelegd de door de wet vereiste gedingstukken ;

Overwegende dat het beroep binnen de wettelijke termijn aangetekend werd, maar dat onderzocht dient te worden of het ontvankelijk is ;

Overwegende dat José S. op 12 maart 1938 geboren is; dat hij dus op 12 maart 1959 meerderjarig is geworden ;

Overwegende dat het kwetsieus ongeval de 9 december 1957 zich voorgedaan heeft en dat de echtgenoten P. - A. de inleidende dagvaarding regelmatig ingesteld hebben op 19 januari 1959 tegen Leopold S., handelend zowel in eigen naam als in zijn hoedanigheid van wettige beheerder van de goederen van zijn minderjarige zoon José ;

Dat wanneer de zaak in eerste aanleg behandeld werd (2 juni 1959) José S. reeds meerderjarig was ;

Dat het vonnis gevelde werd op 29 juni 1959, maar dat het nochtans niet als nietig kan beschouwd worden, daar Leopold S. op het ogenblik van het aanvangen van het geding wel de hoedanigheid bezat van wettige beheerder der goederen van zijn zoon (Rép. Pratique V° Reprise d'Instance n 96) ;

Overwegende daarentegen dat wanneer de akte van beroep betekend werd (10 juli 1959) « ten verzoeken van Leopold S. in eigen naam en als wettige beheerder van de goederen van zijn zoon José hij deze laatste hoedanigheid niet meer bezat ;

Overwegende dat het beroep, wat José betreft, nietig dient te worden verklaard (Brussel, 22 december 1911 - Belg. Jud. 1912 - 29) ; dat zijn verklaring als zou hij het geding in eigen naam hernemen zonder kracht is om aan deze nietigheid te verhelpen (Gent 17 nov. 1881 - Pas. 1882 - II 169) ;

Overwegende dienvolgens dat het beroep slechts ontvankelijk is in zover het in eigen naam door Leopold S. ingesteld werd ;

Overwegende dat het vonnis waartegen beroep aan José S. op 22 september 1960 betekend werd ; dat het bijgevolg in kracht van gewijsde is gegaan ;

Overwegende dat Leopold S. in eigen naam ter zake werd geroepen als burgerlijk verantwoordelijk voor zijn minderjarige zoon José ; dat in zijn verklaringen aan de politie hij formeel erkende dat hij burgerlijk verantwoordelijk was ; dat hij van deze houding niet afgeweken is tijdens het burgerlijk geding ;

Overwegende dat eerste appellant zich in zijn be-

sluiten inspannt om de verantwoordelijkheid van zijn zoon te doen verwerpen, doch dat de aansprakelijkheid van deze laatste onherroepelijk en rechtsgeldig vastgesteld werd, zodat het Hof geen uitspraak meer kan doen over de grond van de zaak, maar slechts over de burgerlijke verantwoordelijkheid van Leopold S. die door hem feitelijk niet betwist werd ;

Overwegende dat geïntimeerden bij incidenteel beroep vragen dat het Hof voor recht zou zeggen dat Leopold S. burgerlijk verantwoordelijk is voor de fout door zijn zoon begaan en dat hij solidair of in solidum met deze laatste zou veroordeeld worden om de sommen te betalen waartoe José S. vertegenwoordigd door zijn vader, veroordeeld werd ;

Overwegende dat er aanleiding bestaat gedeeltelijk gevolg te geven aan dit incidenteel beroep en beter te bepalen dat eerste appellant slechts gehouden is als burgerlijk verantwoordelijke met zijn zoon José ;

Om deze redenen :

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935 ;

Alle andere of tegenstrijdige besluiten van de hand wijzend ;

Gehoord in openbare zitting het eensluidend advies van de heer Advokaat Generaal Dijkmans ;

Zegt niet ontvankelijk het beroep van S. Leopold als wettige beheerder der goederen van zijn zoon José ;

Ontvangt het beroep dat hij aangetekend heeft in eigen naam doch verklaart het ongegrond ;

Bevestigt dienvolgens het bestreden vonnis ;

En rechtdoende op het incidenteel beroep door geïntimeerden, voor zoveel als nodig, ingesteld, ontvangt het en zegt voor recht dat Leopold S. burgerlijk verantwoordelijk is voor zijn zoon José en veroordeelt hem in solidum met deze laatste te betalen de provisionele som van dertigduizend frank ;

Verwijst appellanten in de kosten van het hoger beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

1ste Kamer. — 25 mei 1961

Voorzitter : M. Bossaert.

Raadsheren : M.M. Santenaire en Beeckman.

Advokaat-generaal : M. Matthijs.

Advokaten : Mrs Dhooze, L.J. Martens en d'Asseler (Gent).

- 1. Aanleg. — Vordering tot schadeloosstelling wegens onrechtmatige daad. — Rechtstreeks ingesteld tegen de verzekeraar van de eigenaar van het motorvoertuig waarmede het ongeval veroorzaakt werd. — Eiser optredend in drie verschillende hoedanigheden. — Bedrag van de eis wettelijk onbekend. — Tweede vordering tot schadeloosstelling wegens zelfde onrechtmatige daad. — Ingesteld tegen zelfde verweerder, bij afzonderlijk deurwaardersexploot. — Bedrag van de eis lager dan het cijfer van de hoogste aanleg. — Beide eisen, samengevoegd wegens verknoctheid, gegrond op een enige en zelfde titel, nl. : het eigen recht aan de benadeelde tegen de verzekeraar verleend door art. 6 en 7 der wet van 1 juli 1956. Samentelling der bedragen van beide eisen geoorloofd met het oog op het bepalen van de aanleg.**
- 2. Verzekering. — Burgerrechtelijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen. — Niet-tegenstelbaarheid aan de benadeelde van een uit de wet of uit de verzeke-**

ringsovereenkomst voortvloeiende nietigheid, exceptie of verval.

3. Verzekering. — Burgerlijke aansprakelijkheid inzake motorrijtuigen. — Geen dekking in geval van diefstal of geweldpleging. — Wegneming van het voertuig door verkoper ervan, tevens dader van het ongeval, tijdens afwezigheid en buiten het weten van de koper, nieuwe eigenaar van het voertuig. — Geen bedrieglijk inzicht bewezen. — Geen diefstal. — Verzekeraar van koper tot dekking verplicht.

1. Mogen, met het oog op het bepalen van de aanleg, samengeteld worden :

Enerzijds, het bedrag van de vordering tot schade-loosstelling wegens onrechtmatige daad tegen de verzekeraar van de eigenaar van het motorvoertuig waarmee het verkeersongeval door een derde-bestuurder veroorzaakt werd, vordering rechtstreeks ingesteld door een eiser, optredend in drie verschillende hoedanigheden — uit persoonlijke naam, als hoofd der huwelijksgemeenschap, en als vader, wettig beheerder over de goederen van zijn minderjarig kind — en strekkend tot betaling van een provisionele schadevergoeding globaal bepaald op 50.000 F, zonder nadere aanduiding van de bedragen welke in deze som gevorderd worden voor eiser persoonlijk, voor de huwelijksgemeenschap, en voor het minderjarig kind, wat aldus neerkomt op een eis waarvan het bedrag wettelijk onbekend is;

Aan de andere kant, het bedrag van de vordering ingesteld tegen zelfde verweerder, doch bij afzonderlijk deurwaardersexploot, door de verzekeraar, van rechtswege en wettelijk gesubrogeerd in de rechten van zijn verzekerde tegen ziekte en invaliditeit, en strekkende tot terugbetaling van de door zelfde onrechtmatige daad veroorzaakte onkosten voor geneeskundige zorgen, waarvan het bedrag evenwel het cijfer van de hoogste aanleg niet overschrijdt. Immers, de titel, d.i. de oorzaak of het rechtsfeit waarop beide vorderingen, door de rechter wegens verknoctheid samengevoegd, onmiddellijk gesteund zijn, is niet de schade welke voor ieder der benadeelde partijen uit de onrechtmatige daad voortspuit, doch wel de wet, met name artt. 6 en 7 der wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, waarbij bepaald wordt dat de verzekering aan de benadeelde een eigen recht tegen de verzekeraar verleent. Terwijl de wet aldus de enige en zelfde titel is, die tot grondslag dient van beide vorderingen, bepaalt het samengesteld bedrag van beide eisen de bevoegdheid en de aanleg, zonder dat het aandeel van ieder der eisders en van de personen die zij vertegenwoordigen in dit bedrag in acht moet genomen worden (art. 25 bevoegdheidswet).

2. Geen uit de wet van 1 juli 1956 of uit de verzekeringsovereenkomst voortvloeiende nietigheid, exceptie of verval kan door de verzekeraar aan de benadeelde worden tegengeworpen. Wanneer de benadeelde het eigen recht van art. 6 der voormelde wet én tegen de verzekeraar van de verkoper van het motorrijtuig én tegen die van de koper van dit voertuig kan doen gelden, beschikt hij over twee gelijkwaardige mogelijkheden, kan hij vrij de ene of de andere naar eigen goeddunken uitkiezen, en kan de verzekeraar van de koper hem dus niet verplichten die van de verkoper in rechten aan te spreken.

3. Indien, naar luid van art. 3, alinea 1, der wet van 1 juli 1956, de verzekering de burgerrechtelijke aansprakelijkheid niet dekt van hem die zich door diefstal of geweldpleging de macht over het motorrijtuig heeft verschafte, kan deze uitzondering nochtans niet

ingeroepen worden door de verzekeraar van de koper van het motorrijtuig, dat, gedurende de afwezigheid van laatstgenoemde en buiten zijn weten om, uit diens woning door de verkoper werd weggehaald, ten einde met dit voertuig een uitstapje te doen, tijdens hetwelk hij, in dronken toestand, het schadegeval veroorzaakte, wanneer, op grond van de feitelijke omstandigheden der zaak, moet aanvaard worden :

1° én dat de verkoper, dader van het ongeval, in elk geval te goeder trouw in de mening verkeerde dat de koper, met wie hij goed bevriend was en bij wie hij veel ten huize ging, in geval van aanwezigheid, hem zou hebben toegelaten met het voertuig uit te rijden, of, in geval van afwezigheid, bij de terugkeer het weghalen van het voertuig zou hebben goedgekeurd;

2° én dat de verkoper het voertuig heeft weggenomen zonder bedrieglijk inzicht, d.i. met het oogmerk, van het ogenblik af van de wegneming, het voertuig niet aan zijn eigenaar terug te bezorgen, en aldus het bezit over dit voertuig te bemachtigen « *animo domini* ».

In zodanig geval, is geen diefstal bewezen (zie dienaangaande meer in het advies van het openbaar ministerie) en is de verzekeraar van de koper tot dekking verplicht.

N.V. « Vereniging der Verzekeraars » t/ De Vriendt, Johannes, uit eigen naam en q.q., en de « Federatie van Onzijdige Mutualiteiten » te Gent.

Advies O.M.

1. De feiten.

a) Te Lochristi (Kapelleke), op 6 juli 1958, werd het toenmaals achtjarig dochtertje van De Vriendt, Johannes — De Vriendt Albertine — terwijl het per fiets reed, slachtoffer van een vrij ernstig verkeersongeval, veroorzaakt door zekere De Waele, Roger, bloemistenarbeider, te Zaffelare, die het meisje aanreed, terwijl hij, in dronken toestand, een motorrijwiel op de openbare weg bestuurde.

Dit motorrijwiel was eigendom van zekere De Mol, Joseph, bloemistgast, te Lochristi, die voor dit voertuig een verzekering « burgerlijke verantwoordelijkheid » had afgesloten bij de N.V. « Vereniging der Verzekeraars », te Brussel.

Bij arrest van de 6e Kamer van het Hof van beroep alhier, gewezen op 7 april 1959, en dat in kracht van gewijsde is gegaan, werd De Waele, Roger, definitief veroordeeld wegens het onvrijwillig veroorzaken van verwondingen aan De Vriendt, Albertine, en wegens het besturen van een motorrijwiel in dronken toestand, terwijl aan de vader van het meisje, die zich burgerlijke partij had gesteld, zo uit eigen naam als in zijn hoedanigheid van hoofd der wettelijke huwelijksgemeenschap De Vriendt-Roegiers en van wettig beheerder der goederen van zijn minderjarige dochter, een provisionele vergoeding, werd toegekend van 50.000 F, zonder nadere aanduiding van hetgeen in dit bedrag als stoffelijke of als morele schade diende te worden beschouwd, noch van hetgeen toekwam hetzij aan de vader, hetzij aan de huwelijksgemeenschap, hetzij aan het kind.

Aan de andere kant, werd bij ditzelfde arrest De Waele veroordeeld tot betaling aan de burgerlijke partij « De Federatie van Onzijdige Mutualiteiten », te Gent, van een bedrag van 5.603 F, som die zij voor rekening van haar verzekerde, De Vriendt, Johannes had uitbetaald, en in wier rechten zij wettelijk gesubrogeerd werd.

b) Dit arrest werd aan De Waele betekend op

10 augustus 1959, met aanmaning tot betaling van voormeld bedrag, meer de vergoedende en de rechterlijke intresten, en de kosten; het onvermogen van De Waele moest echter vastgesteld worden bij proces-verbaal van niets-bevinden d.d. 15 augustus 1959.

Dientengevolge werd de verzekeraarster van de burgerlijke verantwoordelijkheid van de eigenaar van het motorrijwiel, De Mol, Joseph, aangesproken tot betaling, met name de N.V. « Vereniging der Verzekeraars ».

Deze verzekeringsmaatschappij weigerde tot betaling over te gaan omdat, naar haar bewering, De Waele, Roger zich het verzekerde motorrijwiel van De Mol had toegeëigend, door middel van diefstal.

Inderdaad, zowel art. 3 van de tussen de verzekeraarster en haar verzekerde De Mol op 24 juni 1958 afgesloten verzekeringspolis, als art. 3 - al. 1 der wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, bepalen dat de verzekering de burgerrechtelijke aansprakelijkheid dekt van de eigenaar van iedere houder en van iedere bestuurder van het verzekerde motorrijtuig, doch met uitzondering van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van hen die zich door diefstal of geweldpleging de macht over het motorrijtuig hebben verschaffd.

c) Gelet op het standpunt ingenomen door de N.V. « Vereniging der Verzekeraars », heeft de vader van het meisje, handelende in zijn voormelde driedubbele hoedanigheid, op grond van het eigen recht aan de benadeelde tegen de verzekering verleend bij art. 6 - al. 1 en art. 7 der bovenvermelde wet van 1 juli 1956, o.m. deze verzekeringsmaatschappij, bij inleidend exploit van 25 september 1959 (dus vóór het verstrijken van de verjaring), vóór de rechtbank van eerste aanleg te Gent doen dagvaarden tot betaling ten provisionele titel van de som van 50.000 F, meer de vergoedende intresten te rekenen van 6 juli 1958, de gerechtelijke intresten en de tot dan toe voorgeschieden uitvoeringskosten van het arrest van 7 april 1959; deze eis werd bovendien in dit exploit geschat op meer dan 25.000 F in elk van zijn onderdelen.

d) Op haar beurt, heeft de « Federatie van Onzijdige Mutualiteiten », te Gent, van rechtswege gesubrogeerd in de rechten van de vader van het slachtoffer (art. 118 - K.B. 22 september 1955 op de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit) en die, eveneens als burgerlijke partij tegen De Waele, Roger, toekenning bekam van een bedrag van 5.603 F, tegen zelfde N.V. « Vereniging der Verzekeraars », bij afzonderlijk dagvaardigsexploot van 27 november 1959, vóór zelfde rechtbank, een vordering ingesteld tot betaling van voormelde som, meer de gerechtskosten voorgeschieden in de procedure vóór het strafrecht.

2. Het aangevochten vonnis.

Bij vonnis dd. 18 februari 1960, op tegenspraak in de zaak De Vriendt, Johannes t/N.V. « Vereniging der Verzekeraars », en bij verstek bij gebrek aan besluiten in de zaak « Federatie van Onzijdige Mutualiteiten » t/N.V. « Vereniging der Verzekeraars », heeft de rechtbank van eerste aanleg te Gent, Kamer met alleensprekend rechter, op het eensluidend advies van het O.M. uitgebracht in openbare rechtszitting, en na beide zaken wegens verknochtheid te hebben samengevoegd, beide vorderingen toegewezen.

T.o.v. beide oorspronkelijke aanleggers, is de N.V. « Vereniging der Verzekeraars », tegen dit vonnis in hoger beroep gekomen. Dit beroep is regelmatig naar tijd en vorm.

3. Is het hoger beroep ontvankelijk « ratione summae » ?

Deze vraag rijst inderdaad ter wille van de volgende vaststellingen :

1) Oorspronkelijke eis van beide geïntimeerden bedroeg respectievelijk 50.000 F (meer de vergoedende intresten) en 5.603 F (meer de vergoedende intresten).

2) Beide bedoelde vorderingen werden ieder bij afzonderlijk deurwaardersexploot ingesteld.

3) Beide vorderingen werden enkel en eerst door het aangevochten eindvonnis samengevoegd wegens verknochtheid.

4) Eerste geïntimeerde heeft zijn eis tot betaling van 50.000 F ingesteld in drie verschillende hoedanigheden.

Doch, in verband met deze globale som, wordt niet bepaald hoeveel juist geëist werd voor geïntimeerde persoonlijk, hoeveel voor de wettelijke huwelijksgemeenschap, en hoeveel voor het minderjarig kind. Het juiste bedrag van de eis van elk der onderscheidene partijen, door eerste geïntimeerde wettelijk vertegenwoordigd, blijft dus wettelijk onbekend. Er is dus geen wettelijke schatting boven het bedrag van de laatste aanleg, want appellante heeft, als oorspronkelijke verweerster, geen misbruik gemaakt van haar recht tot begroting van elk één der eisen, in de de eerste besluiten d'e zij over het geding ten gronde heeft genomen, om aldus de aanleg te bepalen (art. 33, al. 2 - bevoegdheidswet).

Trouwens, vermits de eis van eerste geïntimeerde enkel strekte tot betaling van een geldsom, was de waarde van deze eis, in verband met de aanleg, het bedrag van de geëiste som (eensluidende rechtsleer en rechtspraak — zie R.P.D.B. Tw. Compétence en matière civile et commerciale, n° 931), en bleef de schatting door partijen dus zonder uitwerking (zie A.P.R. — Tw. Beroep in burgerlijke zaken en in zaken van koophandel, nr. 67 en de aldaar vermelde rechtspraak), zodat zowel de begroting welke appellante in haar eerste besluiten over de grond van het geding vóór de eerste rechter van elk der eisen van eerste geïntimeerde had kunnen doen, als de schatting boven de 25.000 F welke door eerste geïntimeerde in fine van zijn inleidend dagvaardigsexploot werkelijk werd gedaan, een en ander zonder invloed blijven op de aanleg.

5) Naar luid van art. 23 der bevoegdheidswet, wanneer verschillende eisen terzelfdertijd, d.i. door middel van één enkel deurwaardersexploot, ingesteld worden, en zij op dezelfde oorzaak gesteund zijn, dan moeten die eisen samengeteld worden om het bedrag van het geschil te bepalen. Spruiten zij echter uit verschillende oorzaken voort, dan wordt elke eis volgens eigen waarde in eerste of laatste aanleg beslecht.

Wat echter, in onderhavig geval, hoofdzakelijk moet worden opgemerkt is : dat, opdat de eisen zouden moeten samengeteld worden, het niet voldoende is dat ze verknocht zouden zijn, en om die reden door het vonnis werden samengevoegd.

(Zie R.P.D.B. — Tw. Compétence en matière civile et commerciale, nr. 974 ; Gent, 12 maart 1951, R.W. 1951-1952, kol. 264 en het advies van het O.M.).

6) Ten slotte, naar luid van art. 25 der bevoegdheidswet, wanneer een vordering ingesteld wordt, door middel van één en hetzelfde deurwaardersexploot, door meerdere eisers, doch krachtens één zelfde titel, dan bepaalt de gehele gevorderde som de bevoegdheid en de aanleg, zonder dat moet rekening gehouden worden met elks aandeel.

Titel betekent hier hetzelfde als oorzaak in art. 23 der bevoegdheidswet, d.i. het rechtsfeit waarop de

vordering onmiddellijk gesteund is (Zie A.P.R. — Eodem verbo — nr. 55), meer bepaald, wanneer schadeloosstelling gevorderd wordt wegens een onrechtmatige daad, de schade door de benadeelde, of door ieder benadeelde, geleden ingevolge die onrechtmatige daad en dus geenszins het onrechtmatig feit zelf. (Zie: Braas — « Précis de Proc. civ » — B.I. — nr. 651 — blz. 340 en 341).

Op grond van de hierboven samengevatte vaststellingen en herinneringen aan vaststaande principes, zou men, op het eerste gezicht, ertoe kunnen geneigd zijn te denken dat het hoger beroep niet ontvankelijk is « defectu summae », a.g. dat het aangevochten vonnis in laatste aanleg gewezen is. Immers :

a) De eis van tweede geïntimeerde heeft slechts een waarde van 5.603 F;

b) De eis van eerste geïntimeerde werd ingesteld door één persoon in drie verschillende hoedanigheden, dus door verschillende personen, waarvan de respectievelijke eis op een onderscheiden titel blijkt te steunen, nl. de schade door elk van die personen ondergaan.

(Cass., 8 maart 1906, Pas. 1906, I, 159 met besluiten van advocaat-generaal Janssens; Gent, 4 december 1950, R.W. 1950/1951 - kol. 837 en noot J.M.; Gent, 21 mei 1951, R.W. 1951-1952, kol. 1070; Cass., 21 mei 1891, Pas. 1891, I, 154; Cass., 9 juli 1942, Pas. 1942, I, 168; R.P.D.B. — Eodem verbo — nrs. 1045 en 1047, meer bepaald blz. 428).

Doch er werd een globale som van 50.000 F gevorderd door die verschillende eisers met onderscheiden titel, d.i. schade, zonder dat bepaald werd hoeveel voor elk van hen geëist werd.

Bij zijn arrest van 4 december 1950 (R.W. 1950/1951, kol. 837 en noot J.M.) heeft het Hof van beroep te Gent beslist dat in dergelijk geval (het betrof nl. een vordering tot schadevergoeding, ingesteld door de moeder-wettige voogdes, zo voor zichzelf, als voor haar twee minderjarige kinderen, zonder bepaling van ieders aandeel in het gevorderde bedrag van 317.693,50 F) het gewezen vonnis in laatste aanleg is, ondanks schatting boven het bedrag van de laatste aanleg, omdat in zulkdanig geval het juiste bedrag van de eis van elk der onderscheidene partijen, waarvoor één enkel persoon wettelijk in rechte als eiser optreedt, wettelijk onbekend is, en er geen wettelijke schatting boven het bedrag van de laatste aanleg.

Doch, wanneer men de zaak op de keper beschouwt, komt men tot de bevinding dat hoger vermelde redenering en conclusie enkel gelden voor het geval men, in de onderhavige zaak, als titel beschouwt, a.g. als de oorzaak, waarop de eis van ieder der geïntimeerden steunt, de schade, welke veroorzaakt werd door de onrechtmatige daad van De Waele, Roger, door middel van het motorrijwiel van De Mol Joseph, wiens burgerrechtelijke aansprakelijkheid verzekerd was voor dit voertuig door appellante, de N.V. « Vereniging der Verzekeraars ».

Maar: is het werkelijk die schade welke als titel moet beschouwd worden, waarop de oorspronkelijke vorderingen gesteund zijn?

Wij menen het niet.

Immers: indien eerste geïntimeerde, zowel uit eigen naam als « qualitate qua » thans een vordering rechtstreeks instelt tegen de verzekeraarster van het motorrijwiel, ten einde van haar betaling te bekomen van de provisionele schadeloosstelling van 50.000 F, waartoe de auteur van de onrechtmatige daad gepleegd door middel van het verzekerde motorrijwiel definitief veroordeeld werd zonder evenwel dit bedrag te kunnen betalen, zo putten eerste geïntimeerde en de personen die hij vertegenwoordigt, hun rechten geenszins

uit de schade die hun door die onrechtmatige daad, in onderscheidene mate veroorzaakt werd, doch wel uitsluitend uit de wet, met name artt. 6 en 7 der wet van 1 juli 1956, betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, waarbij bepaald wordt:

« De verzekering geeft aan de benadeelde een eigen recht tegen de verzekeraar... » (art. 6 - al. 1);

» Voor de uitvoering van de bepalingen van deze wet kan de verzekeraar door de benadeelde in België worden gedagvaard, hetzij vóór de rechter van de plaats van het feit, waaruit de schade is ontstaan, hetzij vóór de rechter van de woonplaats van de benadeelde, hetzij vóór de rechter van de zetel van de verzekeraar » (art. 7).

De wet, en niet de schade, is dus de enige en zelfde titel, die tot grondslag dient van de vordering, zowel van eerste geïntimeerde als van de personen die hij wettelijk vertegenwoordigt.

En dienvolgens blijft het onverschillig ter zake dat de op grond van de wet gevorderde betaling van 50.000 F een globale som weze, vermits het recht tot betaling niet voortspruit uit de schade, door ieder der eisers geleden, doch enkel uit het recht hun door de wet geschonken de betaling van hun schuld vordering rechtstreeks te vervolgen tegen de verzekeraar-wet.

Ook de vordering ingesteld door tweede geïntimeerde steunt op dezelfde titel, waarvan zij immers het recht uitoefent, als zijnde, krachtens art. 118 van het K.B. van 22 september 1955, van rechtswege gesubrogeerd in de rechten van eerste geïntimeerde, rechten eveneens geput uit artt. 6 en 7 der wet van 1 juli 1956.

(Vgl.: Brussel, 10 november 1952, J.T. 1953, 453 met noot Lermusiaux; Brussel, 6 maart 1954, J.T. 1954, 576 met noot Lermusiaux).

Het wil ons dan ook voorkomen dat, op grond van art. 25 der bevoegdheidswet, het hoger beroep « ratione summae » wel ontvankelijk is in zover het aangevochten vonnis beslist heeft over de oorspronkelijke vordering van eerste geïntimeerde, handelende in de drie hoger vermelde verscheidene hoedanigheden, vordering waarvan het bedrag de 25.000 F overschrijdt.

Wat nu echter het hoger beroep betreft in zover het gericht is tegen de tweede geïntimeerde, wier oorspronkelijke vordering een waarde heeft van minder dan 25.000 F, mag het bedrag van die vordering (5.603 F) samengesteld worden met het bedrag van de vordering ingesteld door eerste geïntimeerde (50.000 F), vermits beide vorderingen, zoals hierboven gezegd, op dezelfde oorzaak gesteund zijn, d.i. artt. 6 en 7 der wet van 1 juli 1956.

Het wil ons voorkomen dat, in dit verband, art. 23 der bevoegdheidswet buiten beschouwing moet gelaten worden, omdat deze bepaling ten slotte enkel het geval betreft van één enkele vordering, die verschillende punten of eisen (chefs de demande) omvat, voortvloeiende uit dezelfde oorzaak, doch geformuleerd door middel van één enkel inleidend deurwaardersexploot.

Naar ons oordeel, dient de vraag te worden behandeld en beantwoord in verband met art. 25 der bevoegdheidswet: « Wanneer één of meer verweerders, krachtens éénzelfde titel optreden tegen één of meer verweerders, bepaalt het totaal gevorderde bedrag de bevoegdheid en de aanleg, zonder dat het aandeel van ieder van hen in dit bedrag wordt in acht genomen. »

Vereist deze wettelijke bepaling dat de meerdere eisers hun krachtens dezelfde titel ingestelde vordering vóór de rechter zouden aanhangig maken door middel van één en hetzelfde deurwaardersexploot?

Niets zou er zich tegen verzetten dat één enkele

eiser, door middel van twee of meerdere verschillende deurwaardersexploten tegen één of meerdere verweerders achtereenvolgens verscheidene punten van één eis, in hetzelfde geding, zou instellen; zo al deze delen of punten van de eis mochten gesteund zijn op dezelfde titel, zou het geen twijfel lijden dat, bij samentelling, het totaal gevorderd bedrag de aanleg zou bepalen; het aantal inleidende dagvaardingsexploten blijft onverschillig ter zake.

Waarom zou een andere oplossing moeten aanvaard worden wanneer de eis ingesteld wordt door middel van twee opeenvolgende inleidende dagvaardingsexploten, betekend ten verzoeken van twee verschillende eisers, doch in beide gevallen krachtens dezelfde titel, terwijl die twee verschillende eisers, wegens de verknochtheid van hun respectievelijke vordering, deze hadden kunnen instellen door middel van één enkel deurwaardersexploot (Zie R.P.D.B. — Eodem verbo — nr. 1020 en de aldaar vermelde rechtspraak)?

De éénheid van titel die tot grondslag ligt van beide vorderingen, het enig « cur debetur » t.a.v. beide aanleggende partijen, worden door het feit dat de vorderingen door twee onderscheiden inleidende dagvaardingsexploten werden ingesteld, in niets beïnvloed. Derhalve zien wij niet in waarom het geëist bedrag in de ene vordering slechts zou mogen samengeteld worden met het bedrag geëist in de andere, indien beide vorderingen door middel van één enkel dagvaardingsexploot worden ingesteld, terwijl de bij art. 25 der bevoegdheidswet daartoe vereiste éénheid van titel in generlei mate wordt aangetast, wanneer zelfde bedragen door de twee eisers gevorderd worden door middel van twee achtereenvolgende deurwaardersexploten vóór dezelfde rechtbank tegen dezelfde verwerende partij. (Zie dienaangaande het verslag van M. Thonissen vóór de Kamer der Volksvertegenwoordigers omtrent art. 25 der wet van 25 maart 1876 in De Paepe, « Etudes sur la Compétence civile » — B. I. — blz. 202).

Wij menen dan ook dat het bedrag van de eis van tweede geïntimeerde met dit van de eis van eerste geïntimeerde mag worden samengeteld ten einde de aanleg te bepalen, zodat het hoger beroep « ratione summae » ontvankelijk is zowel in de mate waarin het de vordering van eerste als in de mate waarin het die van tweede geïntimeerde betreft.

4. Wat de grond van de zaak betreft.

1) Zoals zij het voor de eerste rechter voorhield, beweert appellante vóór het Hof dat zij op het ogenblik van het ongeval de burgerrechtelijke aansprakelijkheid van de bestuurder van het motorrijwiel niet verzekerde omdat deze bestuurder — De Waele, Roger — zich door diefstal of geweldpleging de macht over het motorrijwiel zou hebben verschaft. De diefstal, bedoeld bij art. 3 der wet van 1 juli 1956, en bij art. 3 van de polis gesloten tussen appellante en haar verzekerde, is het wanbedrijf voorzien en omschreven bij art. 461 - S.W.B., terwijl de geweldpleging eigenlijk de afpersing is bedoeld bij art. 470 - S.W.B.) (Zie G. Cassart, Bodson en Pardon — « L'assurance automobile obligatoire de responsabilité civile » — blz. 132-135).

Op grond van de door het dossier van het strafrechtelijk opsporingsonderzoek verstrekte gegevens, heeft de eerste rechter de stelling van diefstal en geweldpleging afgewezen.

Inderdaad, indien het vaststaat dat De Waele, Roger het motorrijwiel, op 28 juni 1958, hetzij een achttal dagen vóór het ongeval, voor de prijs van 1.000 F, en

mits aflevering van faktuur, aan De Mol, Joseph, verkocht en geleverd had, en De Mol voor dit motorrijwiel reeds vóór de datum van de koop-verkoop, nl. op 21 juni 1958, een verzekering « burgerrechtelijke aansprakelijkheid » bij appellante had aangegaan, verzekering welke aanvang nam als op 24 juni 1958, is uit het voormeld opsporingsonderzoek geenszins gebleken dat De Waele, Roger, wanneer hij 's middags van 6 juli 1958 (datum van het ongeval), tussen 16 uur en 16.30 uur, bedoeld motorrijwiel, tijdens de afwezigheid van De Mol, uit de niet slotvaste stal van diens woning te Lochristi, en zonder diens voorafgaande toestemming, is gaan wegnemen ten einde met dit voertuig tijdelijk een ritje te ondernemen, zich aldus de macht over het motorrijwiel heeft verschaft door het plegen van diefstal en evenmin van geweld.

Aangaande de betekenis van het begrip « geweld », dient immers verwezen te worden naar art. 483 van het S.W.B.: « Onder geweld verstaat de wet daden van stoffelijke dwang gepleegd op personen »; zodanige daden waren in hoofde van De Waele, Roger, op 6 juli 1958, beslist uitgesloten.

Wat nu een zo beweerde diefstal betreft, en ofschoon De Waele, Roger wegens dit wanbedrijf door de Procureur des Konings te Gent niet vervolgd werd, is de burgerlijke rechter ertoe bevoegd, en heeft hij het zelfs tot plicht zo deze opwerping door een der partijen aan zijn oordeel en beslissing onderworpen wordt, te onderzoeken of de daartoe vereiste bestanddelen verenigd zijn.

In onderhavig geval, dient te worden aangenomen dat De Waele, Roger het motorrijwiel, roerende zaak die aan een ander toebehoorde, nl. aan De Mol, buiten diens weten en zelfs tegen diens wil heeft weggenomen, want, ofschoon De Waele bij De Mol een vriend des huizes was en er dikwijls kwam, en alhoewel de nummerplaat en het fiscaal kenteken welke op het motorrijwiel bevestigd waren nog steeds op naam stonden van De Waele, kan hieruit niet afgeleid en evenmin verondersteld worden dat De Mol aan zijn vriend De Waele de toelating zou hebben gegeven om met het motorrijwiel, dat vroeger zijn eigendom was, een ritje te doen, had De Waele hem die toelating gevraagd.

Dat het stoffelijk bestanddeel van diefstal in hoofde van De Waele bestaat kan dan ook wel aanvaard worden.

Doch, de aanwezigheid van het hoofdzakelijk vereiste bedrieglijk inzicht bij zelfde De Waele kan daarentegen nagenoeg uitgesloten worden.

Inderdaad, opdat er bedrieglijke wegneming, a.g. diefstal, zou bestaan, wordt vereist dat hij, die de aan een ander toebehorende zaak, buiten weten en tegen de wil van de eigenaar, wegneemt, tevens, van het ogenblik af van de wegneming, de bedoeling of het oogmerk zou hebben bedoelde zaak niet aan haar eigenaar terug te bezorgen, maar er over te beschikken, m.a.w. het bezit over de zaak te bemachtigen « animo domini », en dus niet enkel het inzicht zou hebben uit de zaak een of ander voordeel te halen om ze vervolgens terug te geven.

(Zie: Cass., 8 januari 1940, Pas. 1940-1-8 en Arresten Hof van Verbreking, 1940 - blz. 2, en de conclusiën van toenmalige advocaat-generaal Hayoit de Termicourt).

Weliswaar, heeft het aanzienlijk toenemen, tijdens de jongste jaren, van de wegneming langs de openbare wegen van autowagens en motorfietsen met het oog op tijdelijk gebruik, meer bepaald de zogenoemde « joy riding », de recente rechtspraak er toe aangezet ten deze strenger op te treden, en het inzicht bij de

dader van de wegneming het bezit over de zaak te bemachtigen « *animo domini* », en deze aan de eigenaar niet terug te geven, af te leiden uit de vaststelling dat de dader het voertuig, na het beoogde gebruik, langs de openbare weg had achtergelaten; immers, zo redeneert deze rechtspraak, daar reeds het verplaatsen van de zaak een vermoeden van toeëigening doet ontstaan, is het kennelijk verlaten daarvan de uitoefening van een attribuut van het eigendomsrecht (Zie o.m.: Gent — 7de K. — 14 april 1956, R.W. 1056/57, kol. 1172; Corr. Marche-en-Famenne, 20 oktober 1954, Jur. Liège, 1954/1955, 67 — Vgl. Corr. Kortrijk, 9 februari 1955, R.W. 1954/1955, kol. 1562).

Het oogmerk van de dader om over het door hem weggenomen voertuig te beschikken « *animo domini* » moet dus door de rechter duidelijk worden afgeleid uit bepaalde omstandigheden van het door hem te berechten geval. Zo werd dan ook verbroken het arrest gewezen door het Hof van beroep te Brussel op 3 april 1959 (J.T. 1959, 598), waarbij beslist werd:

« Constitue un vol le fait de s'emparer d'un véhicule à l'insu ou contre le gré du propriétaire ou détenteur légitime de ce véhicule, sans que l'abandon ultérieur de ce véhicule puisse modifier en quoi que ce soit le caractère juridique de l'acte, ni faire disparaître la culpabilité de l'auteur du vol. En effet, l'acte qualifié vol doit être apprécié in se et au moment où il se commet. »

Deze beslissing werd verbroken omdat aldus het Hof van beroep de stelling huldigde dat er diefstal kan bestaan, wanneer de dader, bij het wegnemen van de zaak, het inzicht heeft ze aan haar eigenaar terug te geven. Dergelijke interpretatie, zo verklaart het Hof van Cassatie, schendt artikel 461 — S.W.B. (Zie: Cass. — 16 november 1959, Pas. 1960, I, 325; « Chronique trimestrielle de jurisprudence » door Trousse, blz. 396 en 397 — Sic; Cass. fr., 19 februari 1959, vermeld door deze kroniek, alsook de bijdrage van raadsheer Maurice Rolland, « Réflexions sur le vol d'usage », Jur. Cl. Pér. 1957, I, nr. 1392).

In de onderhavige zaak, om wettelijk en rechtmatig te mogen aanvaarden dat De Waele, bij het wegnemen van het motorrijwiel, buiten het weten en tegen de wil van zijn eigenaar, De Mol, gehandeld zou hebben met bedrieglijk inzicht, a.g. zich het motorrijwiel wederrechtelijk zou hebben willen toeëigenen om er over te beschikken « *animo domini* », zou dienen te worden bewezen dat hij nimmer het inzicht had dit motorrijwiel aan De Mol terug te geven, althans het inzicht had het, na tijdelijk gebruik, ergens zonder meer achter te laten. Welnu, de aandacht dient te worden gevestigd op de verklaringen afgelegd door De Waele, in de kliniek van Dr. Vercauteren aan de rijkswacht te Gent, op 7 juli 1958 (P.V. nr. 2862 van 8 juli 1958): « Na de schieting, het uur kan ik niet zeggen, wilde ik mij met mijn motor terug naar de bloemisterij Ongenaë begeven (d.i. de woning van De Mol). Het was nog niet donker enz... ».

Op die weg van de terugkeer naar de verblijfplaats van de eigenaar van het motorrijwiel is het dat het ongeval zich voordeed.

Deze bewering van De Waele, luidens dewelke hij juist op weg was om het motorrijwiel aan de De Mol terug te brengen wordt door niets tegengesproken, en blijkt tevens waarschijnlijk te zijn, wanneer men de vriendschappelijke verhoudingen tussen De Waele en De Mol in acht neemt. Het inzicht tot teruggave van het motorrijwiel, ja zelfs tot terugbrengen er van tot in de woning van De Mol, dient dus in hoofd van De Waele te worden aanvaard.

Dienvolgens zijn wij van oordeel dat bij hem geen

enkel bedrieglijk inzicht van toeëigening « *animo domini* » bewezen werd, en diefstal dan ook als uitgesloten moet worden beschouwd.

Het verval bedongen bij art. 3 van de verzekeringspolis gesloten tussen appellante en haar verzekerde, De Mol, en tevens bepaald bij art. 3 der wet van 1 juli 1956, kan dienvolgens in zake niet worden aanvaard.

2) Zoals vóór de eerste rechter, houdt appellante voor dat de verzekeraar van de verkoper van het motorrijwiel (De Waele) en niet zij, verzekeraarster van de koper (De Mol), het schadegeval moet dekken.

Op grond van een, naar ons oordeel, juiste interpretatie van de artikelen 12 en 13 der wet van 1 juli 1956, heeft de eerste rechter er op gewezen dat de door het ongeval benadeelde partijen en hun rechthebbers de keuze hebben tussen een vordering tegen de verzekeraar van de verkoper en een eis tegen de verzekeraar van de koper (Zie: Cassart, Bodson en Pardon — Op. cit., blz. 241, nr. 4).

Terwijl geïntimeerden nu verkozen hebben hun vordering in te stellen tegen de verzekeraar van de koper (De Mol), en de rechtbank slechts van dergelijke vordering te kennen had, moest zij noodzakelijk deze vordering ontvankelijk verklaren, en enkel over deze eis uitspraak doen, zonder zich om de eventuele aanspraak tegen de verzekeraar van verkoper (De Waele), of het verhaal van appellante tegen laatstgenoemde verzekeraar te bekommeren.

* * *

Op grond van al de hierboven uiteengezette beschouwingen, besluiten wij tot de ontvankelijkheid van het hoger beroep, doch tot de afwijzing er van als zijnde niet gegrond.

(W.g.) J. Matthijs

Arrest

Gelooft de partijen in hun middelen en besluiten; Gezien de stukken, o.m. de uitgifte van het aangevochten vonnis tussen partijen op tegenspraak gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Gent, derde burgerlijke Kamer, dd. 18 februari 1960;

Feiten en retroacten:

O. dat De Waele Roger, bloemistarbeider te Zaffelare, een achttal dagen voor het verder besproken ongeval zijn motorrijwiel aan De Mol Joseph, bloemistgast te Lochristi, verkocht;

dat onmiddellijk De Mol over het voertuig de verplichte aansprakelijkheidsverzekering (Wet van 1 juli 1956) bij de appellante afsloot, met aanvang op 24 juni 1958;

dat in de namiddag van 6 juli 1958 De Mol het zo verzekerd voertuig naast zijn huis had ondergebracht in een stal die nooit gesloten wordt, niemand ten huize van De Mol aanwezig was en De Waele er rond 15 uur zonder toestemming het voertuig wegnam en ermee wegreed;

dat dezelfde dag, rond 20 uur, te Lochristi, De Waele in dronken toestand het voertuig stuurde en een verkeersongeval veroorzaakte waarbij De Vriendt Albertine, achtjarige dochter van De Vriendt Johannes, slagen en verwondingen heeft opgelopen;

O. dat naar aanleiding van het ongeval tegen De Waele een strafvervolgning werd gevoerd tijdens dewelke zich burgerlijke partij stelden 1) de eerste geïntimeerde De Vriendt Johannes in eigen naam, als hoofd van de huwgemeenschap en als wettige beheerder over de goederen van zijn dochter Albertine, 2) de

tweede geïntimeerde « Federatie van Onzijdige Mutualiteiten, als verzekeraarster wettelijk gesubrogeerd in de rechten van haar verzekerde De Vriendt ;

dat blijkens het definitief geworden correctioneel arrest van dit Hof dd. 7 april 1959 De Waele a) strafrechtelijk veroordeeld werd tot twee straffen wegens enerzijds onvrijwillige slagen en verwondingen, anderzijds om in dronkenschap een voertuig te hebben gestuurd, b) alleen voor het ongeval verantwoordelijk werd verklaard, c) veroordeeld werd om aan de Federatie van Onzijdige Mutualiteiten te betalen een schadevergoeding van 5.603 F met de gerechtelijke intresten en de kosten en met voorbehoud voor de toekomst, d) en aan De Vriendt Johannes in zijn driedubbele hoedanigheid, een provisionele vergoeding voor materiële en zedelijke schade van 50.000 F met de vergoedende intresten en de gerechtelijke intresten, met behoud van de aangestelde deskundige geneesheer om het slachtoffer te onderzoeken en met verwijzing naar de eerste correctionele rechter voor verdere behandeling van de eis van de burgerlijke partij De Vriendt ;

dat, op verzoek van de burgerlijke partij De Vriendt dit correctioneel arrest op 10 augustus 1959 aan De Waele werd betekend en toen men, op 13 augustus 1959 bij hem een uitvoerend roerend beslag wilde leggen, een proces-verbaal van niet-bevinding moest worden opgemaakt (exploten van 10 en 13-8-1959 van deurwaarder Naudts van Lochristi) ;

dat vruchteloos de burgerlijke partij De Vriendt de appellante heeft aangesproken opdat zij, als verzekeraarster van de eigenaar van het motorrijwiel, vrijwillig de ten laste van De Waele gelegde schadevergoeding zou betalen) ;

O. dat De Vriendt Johannes hierop in dezelfde drie hoedanigheden de appellante dagvaardt in betaling ten provisionelen titel van a) de 50.000 F met de vergoedende en gerechtelijke intresten, b) 769 F voor uitgifte en kosten van het correctioneel arrest, c) 518 F voor betekeningskosten van hetzelfde, en d) 668 F voor de kosten van het proces-verbaal van niet-bevinding, dit alles met de gedingskosten, voorbehoud voor de toekomst, en schatting van de eis in ieder van zijn onderdelen op meer dan 25.000 F ;

dat op haar beurt de Federatie van Onzijdige Mutualiteiten, als wettelijk gesubrogeerd in en ter uitoefening van de rechten van haar verzekerde De Vriendt, de appellante dagvaardt in betaling van 5.603 F met haar kosten in de strafrechtspleging, de kosten alhier, en onder voorbehoud van alle verdere rechten ;

dat de eerste rechter de twee vorderingen heeft samengevoegd en erover in een en zelfde vonnis heeft beslist, vonnis waartegen de appellante in beroep komt ;

Nopens het beroep :

O. dat al de eisen — én deze van De Vriendt Johannes in zijn driedubbele hoedanigheid, én deze van de Federatie van Onzijdige Mutualiteiten als verzekeraarster wettelijk door art. 118 van het K.B. van 22-9-1955 in de rechten van De Vriendt gesubrogeerd — uitgaan van een en zelfde titel, deze van artikelen 6 en 7 van de wet van 1 juli 1956 waar de wetgever beschikt dat het de verplichte verantwoordelijkheidsverzekering is die aan de benadeelden een eigen recht jegens de verzekeraar verschaft ;

dat deswege, tot bepaling van de aanleg, de geëiste sommen dienen samengesteld zodat het beroep, tijdig en regelmatig naar de vorm ingesteld, ook ratione summae ontvankelijk is ;

Nopens de ontvankelijkheid van de eisen :

O. dat de appellante voorhoudt dat het ongeval gebeurde toen de door de verkoper met een ander verzekeraar afgesloten verzekering nog in voege was en daaruit besluiten wil dat de eisen niet tegen haar mochten ingesteld worden, doch tegen de andere verzekering moesten gebeuren ;

dat echter — nu zij stellig op 6 juli 1958 door haar polis met De Mol het motorrijwiel verzekerde — de appellante die exceptie niet tegen de geïntimeerde benadeelden mag aanvoeren (Wet 1-7-1956, art. 11) ;

dat daarnaast de eerste rechter oordeelkundig aanstipt dat — wanneer zij het eigen recht van art. 6 van de wet van 1 juli 1956 én tegen de verzekeraar van de verkoper én tegen deze van de koper kunnen doen gelden — de benadeelden dan over twee gelijkwaardige mogelijkheden beschikken, vrij de ene of de andere naar eigen goeddunken te verkiezen en de appellante hen niet verplichten kan de verzekeraar van de verkoper aan te spreken ;

dat, nu de geïntimeerden verkozen hebben hun eigen recht alleen tegen de appellante uit te oefenen, het ondoeltreffend blijkt de rechtsverhoudingen en verhaalsmogelijkheden tussen verkoper, zijn verzekeraar en de appellante te overwegen ;

dat de eisen bijgevolg ontvankelijk zijn ;

Ten gronde :

O. dat geen openbare dronkenschap op het ogenblik van het wegnemen van het motorrijwiel in hoofde van De Waele bewezen is ; dat bijgevolg niet mag gezegd worden dat hij het voertuig wegnam « om » ermee « in dronken toestand » rond te toeren ;

dat geen geweld lastens De Waele te weerhouden valt vermits jegens hem niet de minste daad van strafelijke dwang op een persoon wordt aangehaald ; dat niet als geweldpleging kan worden beschouwd het louter feit andermans roerend goed zonder toestemming te verplaatsen ;

O. dat de appellante blijft voorbehouden dat De Waele Roger het voertuig bij middel van diefstal zou bemachtigd hebben ;

dat ten deze niet moet nagegaan worden wat De Mol « zou » toegelaten hebben was hij thuis geweest toen De Waele het motorvoertuig ging halen doch uitsluitend wat er, in hoofde van laatstvernoemde, aan bijzonder bedrieglijk opzet bij de wegneming bewezen is ;

dat niets toelaat te veronderstellen dat De Waele zou gevreesd hebben geen toelating van De Mol te verkrijgen, bij voorbaat zou geweten hebben dat De Mol afwezig was, en voorbedacht van de gelegenheid zou willen gebruik maken om, buiten weten van de eigenaar, met het motorrijwiel uit te rijden ;

dat — waar hij goed met De Mol was bevriend, als dusdanig veel ten huize van De Mol ging, de nummerplaat en het fiscaal kenteken van het motorrijwiel nog op zijn naam stonden, hij reeds voor het wegnemen aan zekere Dirickx had voorgesteld samen een uitstap per moto te doen, met het voertuig een herberg aandeed waar hij geruime tijd verbleef ofschoon de vader van De Mol zich daar ook bevond en ten slotte daar reeds vertrok om het voertuig bij De Mol terug te brengen — moet aanvaard worden 1) én dat De Waele, gegrond of niet gegrond maar in ieder geval ter goeder trouw in de mening verkeerde dat De Mol, aanwezig, hem zou toegelaten hebben met het voertuig uit te rijden, of, afwezig, bij zijn terugkomst het weghalen van het voertuig zou hebben goedgekeurd, 2) én dat

De Waele het motorvoertuig zonder bijzonder bedrieglijk opzet van kwaadwilligheid of toeëigening heeft weggenomen;

dat bijgevolg geen diefstal bewezen is;

O. dat aanvankelijk de eisen ook gesteld waren tegen het « Gemeenschappelijk Waarborgfonds voor autovoertuigen »; dat die verweerder door de eerste rechter buiten zake werd gesteld en tegen hem geen beroep voorhanden is;

O. dat de appellante voor het overige niets tegen het aangevochten vonnis inbrengt;

Om deze redenen,

het Hof,

Gelet op art. 24 van de wet van 15 juni 1935,

Gehoord ter openbare terechtzitting de heer Matthijs, advocaat-generaal, in zijn eensluidend advies, Ontvangt het beroep, verklaart het ongegrond, bevestigt het aangevochten vonnis in zijn beschikkingen waartegen beroep en veroordeelt de appellante tot de kosten van de aanleg;

Beveelt de afscheiding der kosten ten behoeve van Mter De Cordier, pleitbezorger die ter terechtzitting bevestigde de voorschotten te hebben gedaan.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUGGE

Kortgeding. — 23 januari 1962.

Voorzitter : M. Kesteloot.
Advokaten : Mrs. Devroe en 't Jonck.

Kortgeding. — Benoeming van deskundigen. — Bij dringende noodzakelijkheid kan de rechter in kortgeding aan een deskundige dezelfde brede en uitgestrekte opdracht geven als die, waartoe de rechter ten principale bevoegd is.

De opdracht, die de rechter in kortgeding aan een deskundige bij dringende noodzakelijkheid mag geven, mag even breed en uitgestrekt als degene zijn, die de gewone rechter aan hem zou kunnen geven. Art. 809 R.V. verzet zich geenszins tegen een voorlopige beoordeling van de zaak, wanneer dit voor het treffen van voorlopige maatregelen noodzakelijk blijkt.

In kortgeding kunnen deskundigen worden aangesteld met opdracht niet alleen de schade vast te stellen doch ook om de schade te beramen en zelfs om de oorzaken ervan op te sporen. De rechtspraak vertoont een duidelijke neiging om het toepassingsgebied van het kortgeding met betrekking tot door deskundigen te verrichten vaststellingen uit te breiden.

Van Iseghem t/ Van Biervliet en Van Biervliet
t/ Goethals.

Gezien de dagvaarding van 12 januari 1962 ten verzoeken van Gabriel Van Iseghem tegen Robert Van Biervliet en de dagvaarding van 17 januari 1962 ten verzoeken van Robert Van Biervliet tegen Alfred Goethals;

Gelet op artikel 2 en volgende van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Overwegende dat de vordering bij de eerste dagvaarding ingeleid strekt tot aanstelling van een deskundige met een bepaalde opdracht; dat de vordering bij de tweede dagvaarding ingeleid strekt tot

gedwongen tussenkomst van en gemeenverklaring aan verweerder op deze vordering van het uit te vaardigen bevelschrift;

Overwegende dat verweerder op de hoofdvordering de bevoegdheid van de rechter in kortgeding betwist, bij gebrek van dringende noodzakelijkheid en, in ondergeschikte orde, opwerpt dat de voorgestelde opdracht van de deskundige de grond van de zaak raakt;

Dat verweerder op de vordering in gedwongen tussenkomst en in gemeenverklaring van het uit te vaardigen bevelschrift zijn akkoord met de vraag bevestigd onder betwisting evenwel van elke verantwoordelijkheid;

Overwegende dat de opdracht die de rechter in kortgeding aan een deskundige mag geven, bij dringende noodzakelijkheid, even breed en uitgestrekt mag zijn als deze die de rechter ten gronde hem kan geven;

Dat, inderdaad, het artikel 800 van het Wetboek van Burgerlijke rechtsvordering, niet zegt dat de rechter in kortgeding alleen maatregelen mag bevelen die de grond van de zaak onverlet laten, doch enkel bepaalt dat de maatregelen die hij beveelt de rechter ten gronde niet binden;

Dat het concept « voorlopige beslissing » in zich behelst dat geen nadeel ten principale kan gedaan worden vermits zij geen uitspraak over de grond van de zaak in zich besluit; echter wel een voorlopige beoordeling van de grond der zaak waar zulks noodzakelijk is voor het treffen van voorlopige maatregelen;

Overwegende dat aldus, in geval van dringende noodzakelijkheid, de voorlopige beslissing steeds toegelaten is indien zij mogelijk is, welke ook haar feitelijke gevolgen wezen, en de rechter in kortgeding niet hoeft te onderzoeken of de voorlopige maatregelen die hij beveelt geen nadeel ten principale doet; dat elke maatregel, die dringend gevorderd wordt, voorlopig is, bij zover hij geen berechting behelst van het geval; dat wil zeggen: dat hij in verband met de zaak wordt genomen doch niet het geschil zelf beslecht (Van Lennep: Het Kortgeding bl. 143 tot 152, 159 en 163, 173 en 174; Kortg. Brussel 16 oktober 1928, B.J. 1929, 21; Brussel 27 november 1935; Pas. 1936 II. 94);

Overwegende dat het in overeenstemming is met de wil en de inzichten van de wetgever, in dringende gevallen, deskundigen aan te stellen, met de zending niet alleen de schade vast te stellen doch ook deze te beramen en zelfs de oorzaken ervan op te sporen (Van Lennep: Het Kortgeding bl. 107); dat de rechtspraak een neiging vertoont ten aanzien van vaststellingen door deskundigen, het toepassingsgebied van het kortgeding uit te breiden;

Overwegende dat, in onderhavig geval, de opbouwen door verweerder op de hoofdvordering ondernomen slechts einde oktober of begin november 1961, aanvang hebben genomen; dat thans steeds aan de onderbouw wordt gewerkt;

Overwegende dat deze onderbouw reeds aanzienlijke schade aan het aanpalend gebouw van eiser kan hebben veroorzaakt en de dringende noodzakelijkheid van een deskundig onderzoek over de beweerde schade, de oorzaken ervan en de maatregelen zo mogelijk, verdere schade te vermijden niet betwistbaar is;

Dat echter thans zonder nut is de deskundige te gelasten de schade en de minderwaarde te ramen en de werken te beschrijven welke moeten worden uitgevoerd om de schade te herstellen vermits nog andere schade bij verdere opbouw kan worden veroorzaakt en de herstelling slechts na de opbouw nuttig zal kunnen verricht worden;

Dat alleen voorlopige herstellingen noodzakelijk kunnen zijn;

Overwegende dat bij een bevelschrift in, kortgeding aan de partijen geen akte moet worden verleend van hun verklaringen betreffende de grond van de zaak;

Om deze redenen,

Wij, Fernand Kesteloot, Voorzitter der rechtbank van eerste aanleg te Brugge, zetelend in kortgeding;

Voegen samen de vorderingen bij voormelde dagvaardingen ingediend en erop wijzende bij bevelschrift, op tegenspraak gemeen aan alle partijen;

Benoemen als deskundige de heer O. Bocxstael, burgerlijk bouwkundig ingenieur, wonende te Assebroek, Bossuytlaan, 64, met opdracht, zonder daartoe de wettelijk gestelde termijnen en pleegvormen in acht te moeten nemen, de huidige staat van het gebouw van eiser, genaamd « Residence Mar del Plata », gelegen te Oostende Albert I Wandeling nr 27, te beschrijven; de oorzaken aan te duiden van de beschadigingen en scheuringen aan dit gebouw; de maatregelen te bepalen om alle verdere zakkingen en scheuringen te vermijden, zowel onmiddellijk als bij verdere uitvoering van de bouwwerken van verweerder op de hoofdvordering; de werken te beschrijven die nuttig tot voorlopig herstel van de schade dienen uitgevoerd te worden en de prijs van deze werken te ramen, van dit alles een onder eed bevestigd verslag op te stellen en ter griffie van deze rechtbank neer te leggen.

Behouden de gerechtskosten voor om bij deze van het geding ten gronde te worden gevoegd.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

17 juni 1961

Voorzitter : M. Kerkhove.

Rechters : M.M. Carsau en Cooreman.

Advokaat : Mr. J. Deman.

Kinderbijslagen der zelfstandigen. — Tweede exploitatiecentrum in de zin van art. 178 van het organiek K.B. van 22 december 1938.

De handelaar, die buiten zijn winkel zijn handel op de markt uitoefent, beschikt over een tweede exploitatiecentrum in de zin van art. 178 van het organiek K.B. van 22 december 1938.

Onderlinge Hulpkas van de Staat voor Kindertoelagen t./ Bruneel.

Aangezien appellante, bij deurwaardersexploot van 31 januari 1961, hoger beroep heeft aangetekend tegen een vonnis, op tegenspraak gevelde door dhr. Vrederechter van het kanton Izegem op 23 november 1960 en in eerste aanleg gewezen, waarvan uitgifte in uitvoerbaren vorm wordt overgelegd; dat het regelmatig naar de vorm en binnen de wettelijke termijn werd ingesteld en bijgevolg ontvankelijk is;

Aangezien appellante, in tegenstrijd met de beslissing van de eerste rechter, voorhoudt dat, voor de toepassing van art. 176 van het K.B. van 22 december 1938 betreffende de kindertoelagen voor zelfstandigen, een wekelijkse standplaats op de markt dient beschouwd te worden als te vallen onder de bewoordingen van de tekst die luidt: « ambachtslieden die over meerdere exploitatiecentra beschikken »;

Aangezien uit vermeldingen op stukken blijkt dat

geïntimeerde vishandelaar is; dat hij zelf toegeeft dat hij eenmaal per week op de markt te Izegem een standplaats inneemt;

Aangezien de handelaar, die, buiten zijn winkel, zijn handel uitoefent op de markt, over een tweede exploitatiecentrum beschikt; dat de wet geen vereiste van belangrijkheid ervan stelt; dat, afgezien daarvan, het belang en de omvang van de handel op de markt toch niet dient onderschat te worden; dat het een bron van werving van klandizie is, een publiciteit, en dat de omvang van de handelsverrichtingen op de markt meestal, en zeker in het geval terzake van een vischhandelaar, groter is dan ter gelegenheid van een gewone verkoop in de winkel;

Aangezien bijgevolg de kindertoelagen terzake op wettelijke basis werden berekend; dat de eis tot teruggave van het te veel betaalde niet gegrond is;

Om deze redenen,

De Rechtbank, alle verdere besluiten van de hand wijzende, wijzende op tegenspraak:

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk en gegrond;

Doet het eerste vonnis te niet, en opnieuw wijzende, doende wat de eerste Rechter had behoren te doen:

Wijst de eis af als ongegrond;

Laat de kosten van beide aanleggen ten laste van eiser;

Stelt vast dat art. 2.24 der taalwet van 15 juni 1935 toegepast werden.

NOOT: Het bij vorenstaande beslissing vernietigde vonnis van de vrederechter te Izegem d.d. 23 november 1960 verscheen in het R.W. 1961-62, 547.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ANTWERPEN

11e Kamer — 5 februari 1962.

Voorzitter : M. Wuyts.

Referendaris : M. Beckers.

Advocaten : Mrs. Van de Castele, Dinet en Van de Vijver.

Faillissement. — Schulden aan de R.M.Z. van aard het krediet van een koopman aan het wankelen te brengen.

De niet betaling van bijdragen aan de R.M.Z. verhoogt de schulden van de koopman en maakt, mede door het bevoorrecht karakter ervan, een bestendig gevaar uit voor zijn patrimonium.

Het geschokt zijn van het krediet is in het algemeen aanwezig, wanneer door de niet-betaling van schulden de handelsactiviteit in het gedrang wordt gebracht. Dit geldt ook voor schulden aan de R.M.Z., onverschillig of zij al dan niet van handels- of burgerrechtelijke aard zijn. De faillissementsverklaring is het noodzakelijk en onafwendbaar juridisch gevolg van de vaststelling door de rechter, dat een koopman opgehouden heeft te betalen en zijn krediet wankelt.

P.V.B.A. Résidence l'Aiglon t/ R.M.Z. en Mr. Van de Vijver q.q.

Gezien de inleidende dagvaardingen op 26 januari 1962 betekend, verzet aantekenend tegen het vonnis bij verstek door deze Rechtbank gevelde in dato van

18 januari 1962 en door hetwelk de P.V.B.A. Résidence l'Aiglon in staat van faillissement verklaard werd;

Aangezien het verzet ontvankelijk doch ongegrond is;

Gezien de tussenkomst van Meester Van Cauwenberghe namens schuldeiser Frans Pepermans en van Mter Debergh namens schuldeiser Jos Lanens die beiden besluiten tot de afwijzing van het verzet;

Aangezien de P.V.B.A. Résidence l'Aiglon verklaart zich te gedragen naar de wijsheid van de Rechtbank en zelf bekend dat de stelling door haar genomen om haar verzet tegen het vonnis van faillietverklaring te staven, niet meer kan verdedigd worden, gezien de wending die de zaak thans genomen heeft,

Aangezien inderdaad het niet kan betwist worden dat de P.V.B.A. Résidence l'Aiglon haar betalingen gestaakt heeft en dat haar krediet geschokt is;

Aangezien dienaangaande, alhoewel aanlegster in verzet meerdere schuldeisers heeft, zoals reeds alleen door de tussenkomst van de schuldeisers Pepermans en Lanens bewezen, zij aan de curator noch stukken noch boekhouding noch namen van haar schuldeisers medegedeeld heeft;

Aangezien het niet kan ontkend worden dat alleen de R.M.Z. reeds op 8.9.1961 een schuldvordering heeft van ongeveer 300.000 fr.;

Aangezien ten overstaan van de schuldvordering van de R.M.Z. het dient beslist te worden dat de niet betaling der schuldvordering van de R.M.Z., automatisch een erge verzwaring medebrengt van deze schulden en, ingevolge het voorrecht aan deze schuldvordering gehecht, een bestendig gevaar uitmaakt voor het patrimonium van de handelaar;

Aangezien de staking van het krediet aanwezig is in het algemeen wanneer de niet betaling de handelsactiviteit van de schuldenaar in het gedrag brengt: zo ook, ten overstaan van de niet betaling der schuldvordering van de R.M.Z., wanneer deze niet betaling van aard is een werkelijke en ernstige stoornis voor gevolg te hebben in de zaken van de handelaars, om het even of deze schuldvordering van de R.M.Z. dan ook moge aangezien worden als zijnde van commerciële of van burgerlijke aard door de rechtsleer of rechtspraak;

Aangezien de verklaring in faillissement, het noodzakelijk en onschiedbaar juridisch gevolg en besluit is van de vaststelling in feite, door de gerechtelijke macht, van de staat van staking van betaling en van de schokking van het krediet;

Aangezien tenslotte het voorkomt dat zelfs een schuldvordering van 1.900 fr. niet betaald wordt niet-tengestaande het vonnis hiervoor genomen;

Aangezien bijgevolg aanlegster in verzet werkelijk haar betalingen gestaakt heeft en haar krediet geschokt is;

Om deze redenen,

De Rechtbank, maakt melding van de toepassing van artikel 2 van de Wet van 15 juni 1935;

Alle andere en strijdige besluiten verwerpende;

Verleent akte aan schuldeisers Frans Pepermans en Jos Lanens van hun tussenkomst in het geschil hangende tussen aanlegster in verzet en de R.M.Z. en strekkende tot faillietverklaring van de P.V.B.A. Résidence l'Aiglon;

Verklaart het verzet ontvankelijk doch ongegrond;

Wijst aanlegster in verzet ervan af en bekrachtigt het vonnis bij verstek op 18 januari 1962 door deze Rechtbank geveld;

Legt de kosten van het verzet ten laste van aanlegster in verzet.

ARBEIDSGERECHT VAN BEROEP TE GENT

27 november 1961

Voorzitter : M. E. Dierick.

Raadsleden : M.M. J. Van Damme en R. Vandewege.

Advocaat : Mr. R. Derycke.

Wettelijke feestdag. — Regelmatige aanwezigheid. — Werkstaking.

Wanneer een staker geen aanspraak kan maken op de uitkeringen voorzien door de reglementering betreffende de onvrijwillige werkloosheid, mogen de dagen, waarop hij staakt, niet als een gerechtvaardigde afwezigheid beschouwd worden in het raam van de wetgeving betreffende het betalen van loon voor wettelijke feestdagen.

J.V. t/ N.V. A.

Gehoord de partijen in hun middelen en besluiten ter openbare terechtzitting van 23 oktober 1961;

Gezien de stukken, onder meer het eensluidend afschrift van het vonnis van de werkrechtensraad te Gent, Kamer voor werkliden, dd. 21 april 1961, tussen partijen op tegenspraak gewezen;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis van appellant, ingeleid bij exploit van deurwaarder W.V. te Gent dd. 8 november 1960, ertoe strekte geïntimeerde te horen verwijzen tot betaling van een som van 988,20 fr., hoofdens vergoeding voor wettelijke feestdagen van 26-5-60, 6-6-60 en 15-8-60, en tot aflevering van de verbeterde bijdragebons voor R.V.Z.I. 2de en 3de kwartaal 1960 of betaling ener schadevergoeding van 2.000 fr. meer dan de gerechtelijke intresten en de kosten van het geding;

Overwegende dat vaststaat :

1) dat appellant in dienst was bij geïntimeerde aan een uurloon van 36,60 fr., volgens het systeem der 5-dagenweek (5 x 9 u.);

2) dat, na vruchteloze besprekingen tussen geïntimeerde en afgevaardigden der vakbonden, op 12-5-1960, onder voorzitterschap van een sociaal inspecteur, een verzoeningsvergadering werd gehouden betreffende loonsverhogingen en andere werkvoorwaarden;

3) dat op deze vergadering werd vastgesteld dat op plaatselijk plan geen overeenkomst kon worden bereikt;

4) dat ingevolge een door de vakbonden gegeven stakingsvooropzeg, lopend van 16-5-60 tot 21-5-60, in het bedrijf van geïntimeerde een staking werd aangekondigd;

5) dat appellant heeft gestaakt van 23-5-60 tot aan de algemene werkhervatting van 8-8-60, toen tussen geïntimeerde en de vakbonden een akkoord werd bereikt;

Overwegende dat appellant voorhoudt dat hij krachtens art. 12 litt. K. van het K.B. van 2-4-47 (gewijzigd door het K.B. van 15-7-47, art. 7) gerechtigd is bovengenoemde vergoedingen voor wettelijke feestdagen te ontvangen, omdat zijn afwezigheid gerechtvaardigd dient beschouwd daar :

1) hij werkloos was ten gevolge van een staking;

2) deze staking werd afgekondigd door een representatieve arbeidsorganisatie;

3) de staking slechts werd uitgeroepen na officiële vaststelling van de mislukking der verzoeningsprocedure;

4) een stakingsvooropzeg werd gegeven;

5) geïntimeerde (1) aanspraak kon maken op de bij de wetgeving betreffende de onvrijwillige werkloosheid voorziene toelagen ;

Overwegende dat hij verder voorhoudt dat de omstandigheid dat hij geen aanspraak maakt op werkloosheidsvergoedingen en hem geen vergoedingen werden betaald niets afdoet aan het feit dat hij zich in de mogelijkheid bevond er aanspraak op te maken ;

Overwegende dat appellant in bijkomende orde aanvoert dat het K.B. van 12 maart 1946 alleen maar de voorwaarden vastlegt waaraan stakers moeten voldoen om gelijkgesteld te kunnen worden met onvrijwillige werklozen en de procedure die daarvoor dient gevolgd te worden ; dat dit besluit zegt dat in geen geval de werkloosheidsvergoedingen kunnen gecumuleerd worden met de stakingsvergoedingen ; dat derhalve het K.B. van 12 maart 1946 ten onrechte door de eerste rechter werd ingeroepen ;

Overwegende dat geïntimeerde in beroep nog enkel betwist dat de derde voorwaarde van art. 12, K van het K.B. van 2-4-47 (zoals gewijzigd door het K.B. van 15-7-47 art. 7) luidend als volgt « en waarvoor de belanghebbenden op de bij de wetgeving betreffende de onvrijwillige werkloosheid voorziene toelagen aanspraak kunnen maken » zou vervuld zijn ;

Overwegende dat geïntimeerde voorhoudt dat appellant niet valt onder toepassing van de in het regentsbesluit van 12-3-46 op beperkende wijze voorziene 5 gevallen waarin stakende werknemers worden geassimileerd met onvrijwillige werklozen met het gevolg dat zij recht hebben op werkloosheidsvergoedingen ;

Overwegende dat geïntimeerde (1), die geen aanspraak maakte op de bij de wet voorziene vergoedingen wegens onvrijwillige werkloosheid dient te bewijzen dat hij op deze vergoedingen aanspraak kon maken ;

Aangezien het niet volstaat voor te houden dat hij zich in de mogelijkheid bevond een (al dan niet gegronde) aanvraag tot werkloosheidsvergoedingen in te dienen daar hij slechts recht had op betaling der in de dagvaarding opgesomde wettelijke feestdagen voor zover hij aanspraak kon maken op de bij de wetgeving betreffende de onvrijwillige werkloosheid voorziene toelagen ;

Overwegende dat derhalve aan de hand van de bepalingen van het besluit van de Regent van 26 mei 1945, art. 77, al. 3 en van het besluit van de Regent van 12 maart 1946, art. 1, al. 1, die de toekenning van vergoedingen wegens onvrijwillige werkloosheid regelen, dient onderzocht te worden of appelland op deze vergoedingen kon aanspraak maken ;

Overwegende dat appelland zelf toegeeft dat hij volgens voormelde wetsbepalingen geen aanspraak kon maken op vergoedingen wegens onvrijwillige werkloosheid omdat, zelfs afgezien van de bepaling welke de cumulatie verbiedt tussen toeslagen wegens onvrijwillige werkloosheid en stakingsvergoedingen (art. , al. 3 van het besluit van de Regent van 12 maart 1946), hij zich niet bevond in een der gevallen voorzien door art. 1, al. 1 van het besluit van de Regent van 12 maart 1946 (cf. T.S.R. 1961, p. 30) ;

Om deze redenen,

De Werkrechtensraad van beroep te Gent, Kamer voor werkliden, recht doende op tegenspraak ;

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken ;

Alle andere en tegenstrijdige besluiten verwerpende ;

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk doch ongegrond ;

Bevestigt de bestreden sententie in al haar beschikkingen ;

Veroordeelt appelland tot de kosten van het beroep.

(1) lees : appelland.

NOOT : Opdat een werkman aanspraak zou kunnen maken op het loon voor een wettelijke feestdag, geldt als een eerste vereiste dat hij niet zonder rechtvaardiging afwezig is geweest gedurende een groter aantal dagen dan 1/20e van de werkdagen begrepen tussen bedoelde feestdag en de vorige feestdag. Nochtans bepaalt art. 12, littera k van een Rgt.B. van 2 april 1947, gewijzigd door art. 7 van een Rgt.B. van 15 juli 1947, dat (o.m.) als gerechtvaardigd wordt beschouwd de afwezigheid te wijten aan werkloosheid ten gevolge van een staking, indien :

1) Deze uitgeroepen werd door een representatieve arbeidsorganisatie ;

2) Zij slechts ontstond na de officiële vaststelling van de mislukking van de verzoeningsprocedure (zonder onderscheid tussen de werkstaking, waartoe een eis van het personeel aanleiding is, en de werkstaking, die is ontstaan uit een door de werkgever opgelegde wijziging van de arbeidsvoorwaarden ; aldus een arrest van het Hof van Cassatie de dato 24 mei 1956, **R.W.**, 1956-57, kol. 1637) ;

3) De stakers recht hebben op de uitkeringen voorzien door de reglementering betreffende de onvrijwillige werkloosheid.

Aan beide eerste voorwaarden was **hic et nunc** voldaan. Daarentegen moest onderzocht worden in hoever de betrokken staker recht had op werkloosheidsuitkeringen, vermits hij in feite hierop geen aanspraak had gemaakt, maar verkozen had te genieten van de stakingsvergoedingen, die door zijn vakbond werden uitbetaald. In beginsel heeft een staker geen recht op werkloosheidsuitkeringen ; de uitzondering op dit principe is de toepassing van art. 77, alinea 3, 1° van het Rgt.B. van 26 mei 1945, zoals gewijzigd door art. 10 van een K.B. van 26 september 1953, dat voorziet dat stakers toch met onvrijwillig werklozen kunnen gelijkgesteld bij een beslissing van het Beheerscomité van de Rijksdienst voor Tewerkstelling. De beslissing van het Beheerscomité is soeverein en niet vatbaar voor beroep bij de Klachtcommissie (Cf. Commissie van Beroep, Werkloosheid, Franstalige Kamer, 7 februari 1961, in : Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid, 1961, p. 1249, met instemmende noot P. Stordeur). Nochtans mag slechts tot gelijkstelling worden overgegaan, overeenkomstig art. 1, alinea 1 van het Rgt.B. van 12 maart 1946, indien één der volgende voorwaarden vervuld is :

1) de werkgever veroorzaakt een werkstaking door het invoeren van nieuwe arbeids- en loonsvoorwaarden, die door zijn werknemers werden verworpen, vooraleer de bevoegde instanties de mislukking van de poging tot verzoening hadden vastgesteld ;

2) de werkgever gaat tot uitsluiting van zijn personeel over zonder vooraf tot de procedure van verzoening toevlucht te hebben genomen ;

3) de werkgever laat na te verschijnen of zich te laten vertegenwoordigen voor de instanties die hem daartoe oproepen ;

4) de werkgever weigert de bereikte overeenkomst in verzoening of de scheidsrechterlijke uitspraak na te leven ;

5) de verzoeningsinstanties drukken het advies uit dat de werkgever door zijn houding de verzoening onmogelijk heeft gemaakt.

Deze opsomming is limitatief; indien geen van voormelde voorwaarden vervuld is, zoals in casu, kunnen de stakers geen aanspraak maken op gelijkstelling met onvrijwillig werklozen, en dan ook evenmin op het loon voor een wettelijke feestdag, vermits de derde voorwaarde gesteld door art. 12, littera k van Rgt.B. van 2 april 1947, zoals gewijzigd door art. 7 van Rgt.B. van 15 juli 1947, niet vervuld is. De wettelijke bepalingen sluiten alle twijfel uit.

Nochtans heeft het Arbeidsgerecht van Namen, kamer voor werklieden, in een beslissing de dato 11 april 1960 (Tijdschr. soc. recht, 1961, p. 29, met kritische noot van G. Hélin) in tegengestelde zin uitspraak gedaan, zich baserend op art. 1, alinea 3 van voornoemd Rgt.B. van 12 maart 1946, dat bepaalt dat werkloosheidsuitkeringen niet mogen gekumuleerd worden met uitkeringen verricht door de syndikale stakingskassen. Het Arbeidsgerecht van Namen meent uit dit voorschrift te mogen besluiten dat « le travailleur en état de grève à qui une allocation est payée par la caisse de grève syndicale est assimilé d'office au chômeur involontaire et... en conséquence ses absences, durant la période de grève, doivent être considérées comme justifiées pour le calcul de l'assiduité ». Zoals G. Hélin in zijn noot zeer terecht opmerkt is deze redenering duidelijk foutief: art. 1, alinea 3 van het Rgt.B. van 12 maart 1946 bedoelt slechts een gelijktijdig innen en van werkloosheidsuitkeringen en van stakingssteun te vermijden; beweren dat een staker, die steungeld ontvangt van de stakingskas van zijn vakorganisatie, automatisch gelijkgesteld wordt met een onvrijwillige werkloze is slechts een loutere verklaring, die niet alleen op geen enkele juridische basis berust, maar zelfs regelrecht in strijd is met de bepaling van art. 77, alinea 3, 1° van het Rgt.B. van 26 mei 1945, zoals gewijzigd door art. 10 van een K.B. van 26 september 1953, zoals hoger aangeduid.

De oplossing van het Arbeidsgerecht van Namen is dan ook te verwerpen. Daarentegen is de oplossing, die door het Arbeidsgerecht van Gent, Kamer voor Werklieden, in zijn beslissing van 21 april 1961 werd aangenomen en die bevestigd werd door het Arbeidsgerecht van Beroep te Gent in de hier besproken uitspraak, juridisch de enig juiste: wanneer een staker geen aanspraak kan maken op de uitkeringen voorzien door de reglementering betreffende de onvrijwillige werkloosheid, mogen de dagen, waarop hij staakt, niet als een gerechtvaardigde afwezigheid beschouwd worden in het raam van de wetgeving betreffende het betalen van loon voor wettelijke feestdagen.

L.P. Suetens,
Aspirant N.F.W.O.

BIBLIOGRAPHIE

Nederland

- Dorhout Mees, T.J.*, Schets van het Nederlands handels- en faillissementsrecht. Haarlem, De Erven, F. Bohn.
- Menschaar C.L.*, Verenigde Naties. Red. J.C. Ramaer. 's Gravenhage. Nijgh & Van Ditmar.
- Monté ver Loren Ph. P. de*, Hoofdlijnen uit de ontwikkeling der rechterlijke organisatie in de Noordelijke Nederlanden tot de Bataafse omwenteling. 3e dr. Utrecht, H. de Vroede.
- Riel J.W.G.*, De vestigingswet in de praktijk. Utrecht, Het Spectrum.
- Slagter W.J.*, Rechtvaardigheid en doelmatigheid. Enige

beschouwingen over het compromiskarakter van het recht. Inaug. rede. Deventer. E.E. Kluwer.

Wertheim W.F. en H.J. Brasz, Corruptie. Assen, Van Gorcum & Comp.

Frankrijk

- Amphoux J.*, L'Arrêt de la Cour de justice des Communautés Européennes du 16 décembre 1960 dans l'affaire Humblet. Pedone.
- Bécourt D.*, Livres condamnés, livres interdite. Cercle de la Librairie.
- Berezowski C.*, La Reconnaissance internationale des différents régimes de propriété. Pedone.
- Bornecque-Winandy E.*, Droit de l'impérialisme spatial, avec une carte de l'espace. Libr. Gén. de Droit et de jurispr.
- Khalil Ben Ish'Aq.*, Abrégé de la loi musulmane, selon le rite de l'Imam Malek IV. Judicature, droit pénal, statut successoral. Adrien-Maisonneuve.
- Lavroff D.G.*, Le statut de Chypre. Pedone.
- Lavroff D.G. et Peiser G.*, Les Constitutions africaines, l'Afrique Noire francophone et Madagascar. Pedone.
- Lévy D.*, La Responsabilité pour omission et la responsabilité pour risque. Pedone.
- Marçais W.*, Articles et conférences. Adrien-Maisonneuve.
- Martel G.*, Baux ruraux, J. Delmas.
- Ritter J.P.*, Subrogation de l'assureur et protection diplomatique. Pedone.
- Rosenne S.*, La Cour internationale de justice en 1960. Pedone.
- Thorp R.W.*, Vues sur la justice. Julliard.
- Toulemont A.*, Accident d'auto. J. Delmas.

Engeland

- Dennig, Lord*, Responsibility before the Law. Lionel Cohen Lect. Magnes P. Oxf. U.P.
- Eddy J.P.*, The Law of Distress. Ed. MacLennan & B. Cooke. Sweet & M.
- Evans M. Basil*, Buying and Selling a House. This is the Law. S. Stevens & Sons.
- Frankfurter F.*, Mr. Justice Holmes and the Supreme Court. Harvard U.P. Oxf. U.P.
- Hall Sir William Clarke & A.C.L. Morrison*, Law Relating to Children and Young Persons. 1st. Suppt. Butterworth.
- Hart H.L.A.*, Punishment and the Elimination of Responsibility. Hobhouse Mem. Lect. Athlone. P.
- Humphreys T.S.*, Notes on Matrimonial Causes Proceeding in District Registry. Solicitors' Law.
- Legge J.D.*, Central Authority and Regional Autonomy in Indonesia: A Study in Local Administration. Cornell U.P. Oxf. U.P.
- Paterson J.*, Licensing Acts. Martin Butterworth.
- Poli F.*, Gentlemen Convicts. New. Eng. Lib.
- Richardson H.G. & G.O. Sayles*, Parliaments and Great Councils in Medieval England. Stevens & Sons.
- Thornycroft E.*, Personal Responsibility and the Law of Nations. Nijhoff.
- Wellings V.G.*, An Outline of the Law of Landlord and Tenant. Sweet & M.
- Wrottesley F.J.*, The Examination of Witnesses in Court. Sweet & M.
- Young Roland*, The British Parliament. Faber.

Zwitserland

- Bovard Pierre-André*, Code vaudois de la police des constructions. Ed. de poche contenant les textes législatifs et la jurisprudence. Nouv. éd. rev. et

mise à jour, Lausanne, Nouvelle Bibliothèque de droit et de Jurisprudence, 1961.

Dürr Karl, Das bernische Baugesetz, Bern, Badisch-Rheinfelden, Schritt Verlag, 1961.

Dürr Karl, Der Mietvertrag, Bern, Badisch-Rheinfelden, Schritt Verlag, 1961.

Fischer Theo, Schadenberechnung im gewerblichen Rechtsschutz, Urheberrecht und unlauteren Wettbewerbs. Basel, Verlag für Recht und Gesellschaft, 1961.

Roulin Jean-Michel, Aménagement du territoire et propriété privée. Lausanne, Nouvelle bibliothèque de droit et de jurisprudence, 1961.

Schüpbach Henri, Le recours en cassation spécialement en procédure civile neuchâteloise. Lausanne, Nouvelle Bibliothèque de droit et de jurisprudence, 1961.

Szikra Janos, Die Rechtsentwicklung in der Sowjetunion. Das kommunistische Verfassungssystem Ungarns. Bern, Schweizer, Ost-Institut, 1961.

Duitsland

Baumann Jürgen, Grundbegriffe und System des Strafrechts. Eine Einf. an Hand von Fällen. Stuttgart, Kohlhammer 1962.

Beckel Albrecht, Arbeitsrecht. Ein Grundriss. Münster, Aschendorff, 1961.

Böhm-Spiertz (Walter Böhm u. Hans Spiertz), Die Dienstverhältnisse der Angestellten bei öffentlichen Verwaltungen und Betrieben. Bundegesamgestellentarif. Kommentar. Grundwerk. Hamburg, Berlin, V. Decker, 1961.

Brückner Günther, Die Jugendkriminalität. Erscheinungsformen. Ursachen. Behandlung. 2. verb. u. erw. Aufl. Hamburg. Verl. Kriminalistik, 1961.

Brundert Willi, Staatskunde. Eine Einführung. Hannover. Verl. f. Literatur u. Zeitgeschehen, 1961.

Düwel Peter, Rechtsbewusstsein und existentielle Entscheidung. Hamburg. Appel in Komm. 1961. Abhandlungen aus d. Seminar f. öffentl. Recht.

Emmelmann Oskar, u. Walther Fuchs, Wasserrecht, Gesetzestexte mit Stichwortverz. Karlsruhe, C.F. Müller, 1961.

Gieseke Paul u. Margot Abt: Schrifttum und Rechtsprechung des Wasserrechts 1960. München, Oldenbourg, 1961.

Hendrix Gerd Peter, Das politische Weltbild Friedrich Schlegels. Bonn, Bouvier, 1962.

Imboden Max, Die politischen Systeme. Basel und Stuttgart, Helbling & Lichtenhahn, 1962.

Köst Ewald, Juristisches Wörterbuch, Bremen: Schümann, 1961.

Krusch Walter, Seite und Einheit. Grundfragen d. Rechts. Ein Beitrag zur funktionellen Rechtstheorie. Dargestellt an d. Funktionsstruktur des ordres public. Tübingen, Mohr, 1962.

Larenz Karl, Lehrbuch des Schuldrechts. Bd. I, München u. Berlin, Beck, 1962.

Lummert Günther, Marxismus-Leninismus und Völkerrecht. Köln, Markus-Verl. 1959.

Michaelis Hildegard, Recht muss Recht bleiben. Ein Streifzug durch d. bekannte u. unbekannte Justiz. Düsseldorf. Wien, Econ.-Verl. 1961.

Rosen-v. Hoewel Harry v. (d.i. Harry von Rozycki), Allgemeines Verwaltungsrecht. Verb. Aufl. Stuttgart, Kohlhammer, Düsseldorf, Schwann 1962.

Wiefels Jozef, Bürgerliches Recht. Sachenrecht. Düsseldorf, Schwann, Stuttgart, Kohlhammer, 1962.

Wilke Gerhard, Bundesversorgungsgesetz. Handkommentar, Nachtr. München, Stutz, 1961.

Wirth Paul, Der Zeugenbeweis im kanonischen Recht. Unter bes. Berücks. d. Rechtssprechung. d. Römischen Rota. Paderborn, Schöningh. 1961.

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie van de Balie te Gent

Het was op zaterdag 10 maart 1962 voor het bestuur van de Vlaamse Conferentie van de Gentse Balie, een voorrecht eerste-minister Theo Lefèvre als spreker in de Aula van de Universiteit te mogen verwelkomen.

In het openingswoord trok Voorzitter Mr. G. Moyaert de parallel tussen de advocaat en de minister. Zo de minister als de advocaat hebben hun stelling te verdedigen; beiden kunnen er moeilijk in berusten als ze niet wordt bijgetreden.

Het onderwerp zelf: « Drukkingsgroepen in een parlementaire democratie », verdiende zeker de belangstelling van eenieder die met het staatsbestel is bezig. Verscheidene vooraanstaande personen, waaronder staatsminister De Schrijver, Gouverneur Mariën en rector Bouckaert betuigden door hun aanwezigheid hun interesse voor dit probleem van algemeen politieke aard.

De voordracht van de Eerste-minister kan als volgt worden samengevat. Het staatsgezag is de hoeder van het algemeen welzijn. Alle groepen in de staat streven naar hervormingen, maar ten koste van de anderen. Van binnen uit worden de staatsorganen ondermijnd door elementen die door drukkingsgroepen, als het paard van Troje werden binnengehaald. Van buiten uit wordt het staatsgezag vooral door de pers bedreigd die in dienst staat van enkele pressure-groups. De actie van deze groepen via de pers stelt het probleem van de objectieve voorlichting. De voorlichting van onze bevolking, aldus de Eerste-minister, is deficiënt en soms opzettelijk gedeformeerd. Dit is één van de aspecten van de onverdraagzaamheid der Belgen.

Na deze voordracht, die de algemene aandacht had geboid, bood de Vlaamse Conferentie in de Arteveldeclub een receptie aan. Dit was voor sommige confraters een welkome gelegenheid om persoonlijk met de Eerste-minister van gedachten te wisselen over zijn uitzetting. Mr. P. Blomme had de vriendelijke attentie de jongere confraters aan de Eerste-minister voor te stellen.

In de gezellige sfeer van de Arteveldeclub werd, lang nog na het vertrek van de Eerste-minister, over deze belangwekkende voordracht druk nagepraat.

G. B.

TIJDSCHRIFTEN

Bulletin van de Europese Economische Gemeenschap, jrg. 1962 - nr. 2:

W. Hallstein, De overgang naar de tweede etappe van de Gemeenschappelijke Markt.

Nederlands Juristenblad: jrg. 1962 - nr. 10:

H. L. Bakels, Rechtssociologische notities. — A. J. M. v. Moorsel, Mr. C. G. Bijleveldt †. — Ch. Th. Hermans, Artikel 219 Sv. en het ontwerp Bewijsrecht 1959. — J. M. Kan, Opnieuw de Brabantse bandijk.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie: jrg. 1962 - nr. 4713:

D. P. A. Nakken, Opruiming van aanspraken. Het K.B. van 21 oktober 1957 en het ontwerp Archiefwet 1962 (V). — G. A. Jansen op de Haar, Artt. 19 en 20 van Burgerlijke Rechtsvordering.